

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28 — Cor.
Pe jumătate an 11. —
Pe 3 luni . . . 7. —
Pe o lună . . . 2.40 —

Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . . 40. — franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA.
Strada Zrinyi Nr. 11a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisele nu se în-
napoiază.

Chestia națională în camera ungară.

Declarațiile contelui Ștefan Tisza.

Arad, 6 Decembrie.

Ieri parlamentul din Budapesta a fost martorul unor enunțuri de extraordinară gravitate nu numai pentru chestia națională românească din statul-ungar, dar și pentru monarhia habsburgică. D. deputat Dr. Ștefan C. Pop, în discursul ce a rostit în chestia indemnității asupra bugetului, a relevat din nou necesitatea rezolvirii chestiei naționale din Ungaria și printr-o fericită inspirație a știut să reliefeze importanța colosală a acestei probleme, nu numai pentru consolidarea internă a statului nostru, ci, mai mult poate, pentru interesele de existență ale monarhiei austro-ungare. Regretăm din suflet, că greutăți tehnice, datorite sărăciei mijloacelor noastre gazetărești, nu ne permit să dăm acum imediat întregul discurs al vrednicului nostru deputat. Știm că lumea românească întreagă e curioasă să cunoască cât mai curând vederile primului ministru ungar contele Ștefan Tisza, în ce privește marea problemă națională din Ungaria. În consecință datorită de gazetari ne impune, ca călcându-ne chiar sentimentul de adâncă grație față de inimosul apărător al cauzei noastre în parlament, d. Dr. Ștefan C. Pop, să oferim cetitorilor noștri cu o zi mai înainte răspunsul contelui Ștefan Tisza, ce a dat deputatului român.

D. Dr. Ștefan C. Pop, între altele, în discursul său a făcut amintire de starea mizeră economică și financiară a țării, reliefează necesitatea, în asemenea împrejurări, a consolidării interne a statului, se referă la enormele jertfe, pe cari a trebuit să le aducă țara noastră în decursul conflagrației balcanice, având chiar mari pierderi de vieți omenești. Amintește apoi că într-o parte a presei maghiare se aduc zilnic știri despre „împăcarea româno-maghiară”, sperând pe Unguri cu povestea „că guvernul Tisza ar fi gata să dea Românilor marea cu sarea, câtă vreme Români de la acest guvern n'au primit încă nimic, decât nelegiuiri, procese, nedreptăți și o nesfârșită serie de șicane pe toate terenele vieții publice. În fața acestor stări de lucruri d. Dr. Ștefan C. Pop desvoltă în chip magistral chemarea istorică a monarhiei austro-ungare, care are să-și îplinească misiunea asigurând tuturor neamurilor din sânul ei egală libertate națională. Păcătuiind împotriva acestei chemări istorice șovinismul maghiar, chiar și cu prilejul conflagrației balcanice din urmă, a primejduit interesele monarhiei prin neglijarea Statului-Român, care a fost totdeauna cel mai credincios aliat al monarhiei noastre. D. deputat Dr. Ștefan C. Pop arată multele nedreptăți ce li se aplică Românilor din Statul-Ungar, șicanele școlare, episcopia de Hajdudorogh, nedreptățile silva-

nale, cele administrative și scoate astfel la iveală, că în asemenea împrejurări se înstrăinează de către monarhia noastră cel mai prețios prieten, Statul-Român, unde opinia publică nu înțelege a se alia cu o putere, care robește aproape 4 milioane din neamul românesc.

În cursul vorbirii d-lui deputat Dr. Ștefan C. Pop a fost de față și d. conte Ștefan Tisza, care făcea mereu notițe și imediat după deputatul român s'a sculat să-i răspundă. Dăm la vale în întregime răspunsul d-lui conte Tisza, rezvându-ne comentariul pentru numărul proximal al ziarului, când vom reproduce în întregime și discursul d-lui Dr. Ștefan C. Pop.

Iată discursul contelui Tisza:

Declarațiile contelui Ștefan Tisza.

Primul ministru, contele Ștefan Tisza, luând cuvântul imediat după d. Pop, a spus următoarele: On. Camera! (S'auzim! S'auzim!) Nu voi abuza de paciința d-lor deputați, cred însă că trebuie să răspund unora din constatările făcute de d. deputat Șt. C. Pop.

D. deputat a afirmat de pildă, că măsurile militare ce am făcut în cursul tulburărilor balcanice au reclamat multe vieți de oameni și că din pricina relei îngrijiri și-a bolilor s'au auzit multe vaiete în Bosnia. Declar că, mulțumită lui Dumnezeu, n'am nici o cunoștință să fi îndurat vre-o pierdere în materialul de oameni. Adevărat că cheltuielile materiale, ce ni s'au impus pe urma situației externe, au fost mari, dar în oameni, mulțumită lui Dumnezeu, n'am pierdut nimic. (Aprobări.) Protestez în chipul cel mai categoric și împotriva afirmației că rezerviștii trupelor din Bosnia s'ar fi văietat din pricina relei provizii ori a bolilor. Acuzăția aceasta e nedreaptă în cel mai mare grad față de concetățenii noștri, cari au fost duși acolo să-și facă o gravă datorie. Trebuie chiar să simțim respect în fața lor, când știm, că în ciuda multelor suferințe cauzate de măsurile militare ce s'au luat, s'au auzit plângeri atât de puține. Dar și aceste plângeri au fost mai mult din cauza mizeriei celor rămași acasă. Societatea întreagă din această țară, atât soldații maghiari, cât și cei români, au dat cele mai nobile dovezi de patriotism, încât trebuie să resping cu mâhnire orice acuzație, prin care se atacă astfel cel mai frumos capital moral al țării. (Vii aprobări, aplauze.)

D. deputat a vorbit și despre chestiuni de politică externă. După ce chestiunile externe se vor desbata pe larg peste câteva zile în ședințele plenare ale delegației plenare, nu voi să prejudic discuțiilor ce vor urma și mă mărginesc deci la câteva rectificări sumare.

D. deputat recurge la ziarul „Neue Freie Presse” ca la un izvor de autoritate. De fapt „Neue Freie Presse” e un ziar foarte răspândit, știm însă cu toții că el chiar în partea lui privitoare la politica externă vedește cea mai accentuată animositățe față de conducerea noastră externă. Cetese de multă vreme acest ziar și am simpatii pentru el, căci a făcut multe servicii cauzelor publice, dar trebuie să recunoaștem cu toții că direcția urmată de acest ziar, în

lunile din urmă e deadreptul surprinzătoare și tradează că ziarul, în partea lui relativă la politica externă, nu e nici bine informat și nu vede corect nici interesele vitale ale monarhiei.

Grație numai acestui fapt a fost cu puțință, ca d. deputat să ne poată cita afirmația, că monarhia, ar fi pierdut, în schimbul prieteniei nesigure a altora, prietenia sigură a României. Voi vorbi mai pe larg și asupra acestei chestiuni, în ședințele delegației. De data asta mă refer pur și simplu la „Cartea verde” publicată de România și sunt convins că basmul, că monarhia n'ar fi făcut tot posibilul — și în fiecare fază a crizei, — pentruca România să-și vadă realizate năzuințele, se risipește de sine. Rog pe d. deputat să dea mai multă considerație actelor diplomatice publicate de guvernul român decât știrilor unui ziar.

D. deputat a vorbit despre ofensele ce și-au permis astăvară unele ziare ungurești, cu ocazia mobilizării României. Îl asigur pe d. deputat că d-sa nu osândește mai mult decât mine aceste ofense. E o veche convingere a mea că nimic nu strică atât de mult relațiilor dintre poporul maghiar și cetățenii nemaghiari din patrie, nimic nu întunecă atât de mult bunul prestigiu al Ungariei ca ziarele șovine ce speculează o anume superficialitate a publicului, inundă lumea cu tirade și bombasticisme și vorbesc într'un ton atât de provocator, neurban și grosolan despre sentimentele foarte respectabile ale unora din concetățenii noștri, încât deșteaptă în lumea întreagă părerea greșită, că societatea maghiară ar fi de-o intoleranță fără pereche și dominată de porniri tiranice. Adevărul e, că societății maghiare îi sunt tot atât de străine sentimentele de intoleranță ca statului tirania. Regret, însă, mult, că în o parte a presei maghiare se ridică glasuri neprecugetate și de multeori călăuzite numai de speculă, cari glasuri au darul să dea dușmanilor națiunii maghiare prilej pentru a discredita pe maghiari în fața lumii.

În acest punct d. deputat are deplină dreptate. Rog însă pe d. deputat să fie de acord cu mine și când trebuie să aplic critica asta severă față cu presa românească. Pentrucă să am iertare, o parte a presei românești, prin purtarea ei sub orice critică, atât în Ungaria cât și dincolo în România, păgubește cel puțin în același grad marea cauză a unei depline armonii între rasa maghiară și cea românească, — cauză căreia eu îi închin de 20 de ani serviciile mele și căreia cred să-i rămân credincios și în viitor, pentrucă eu n'am obiceiul să-mi schimb ușor stăpânul. Bine ar fi să luăm în amândouă direcțiile o atitudine energică, amuțind propaganda asta foarte păgubitoare și primejdioasă și alimentată de motive foarte inferioare.

D. deputat s'a referit apoi la vorbirile din delegațiunea austriacă. E o veche simptomă și aici. Domnii deputați răspândesc fie în publicitate, fie cu excluderea publicității o sumedenie de vești false despre Ungaria, despre suferințele Românilor din Ungaria, — și încă cu multă predilecție în Austria, în cercurile dela cari speră o deosebită simpatie când e vorba de micșorarea Ungurilor; când apoi, din ouăle aceste de cuc, plătate de domniile lor, ies puții, se provoacă cu multă predilecție la ei, că iată opinia publică din Austria le dă d-lor în toate dreptate. Ce mă privește, eu știu cine sunt răspunzători în primul loc pentru toate rătăcirile din unele cercuri au-

striace, — dar nu afirm că răspunzători în mod exclusiv, pentru că chiar acum arătăm și vinovăția presei maghiare.

Și dacă există singuratici în Austria, cari cred că, — după cum s'a exprimat d. deputat, — influența maghiară slăbește monarhia, că independența Ungurilor, politica de naționalitate a Ungariei împiedică dezvoltarea deplină a relațiilor de alianță între România și monarhie, primejduind pe aceasta din urmă: cred că părerea aceasta ascunde două mari greșeli.

Una din aceste mari greșeli e, că Românii în genere nu sunt persecutați de loc în Ungaria. Cealaltă, că, — după modesta mea părere, soarta Românilor din Ungaria nu influențează de loc direcția politicii externe ce face România. România face o politică cu mult mai rațională, mai corectă și mai înțeleaptă decât să se lase direcționată în politica ei externă de astfel de momente sentimentale. Voi aduce numai o dovadă. Locuiesc Români în Rusia, în Serbia și de acum vor locui probabil și în Grecia. Vă rog să comparați, unde au Românii mai multe drepturi, unde se bucură de mai multă libertate în privința dezvoltării lor naționale și culturale, unde sunt ei mai bine tratați pe toate terenele, în privința materială și în cea culturală?

Dacă România s'ar lăsa condusă în politica ei de starea Românilor din afară de regat, ea nici nu s'ar gândi la o altă alianță decât la a noastră; i-ar fi cu neputință să se alieze cu Serbia. În același timp trebuie deci să protestez energic împotriva părerii greșite că evenimentele externe ar putea să influențeze politica de naționalitate a națiunii maghiare. Eu am conceput politica de naționalitate în semnul înțelegerii, al atracțiunii pașnice. În special față de rasa românească propovăduiesc acum de 20 de ani, cu cuvântul și cu fapta, că între națiunea română și cea maghiară există o armonie de interese (Aprobări), că misiunea noastră istorică înaintea pe căi paralele completându-se reciproc și că noi numai în acel caz ne vom împlini chemarea, dacă, răzimați de concentrarea de forțe germane ce întretaie mijlocul Europei, vom apăra împotriva curentului panslav amenințător pacea, cultura și libertatea Europei. (Aprobări). În acest punct interesele noastre sunt identice. Armonia de interese rezidă în adâncul împrejurărilor și nu trebuie decât să îndepărtăm unele straturi geologice suprapuse ce în urma dezvoltării istorice de veacuri, a intemperțiilor, luptelor, suferințelor și neînțelegerilor acopăr c'o scoartă străină substratul omogen. (Vii aprobări). Problema aceasta reclamă munca noastră, la această problemă am muncit eu până acuma și muncesc și azi, dar să fie convinsă on. Camera, problema nu e pendentă nici de fluctuațiile zil-

nice ale politicii interne și nici de cele ale politicii externe. Muncesc pentru deslegarea acestei probleme, pentru că sunt convins că marile și statornicile interese ale națiunii maghiare cer direcția aceasta și sunt de părere, că tot la deslegarea ei trebuie să muncească toți Românii adevărați, credincioși rasei lor, pentru că și interesele naționale ale rasei românești cer aceeași direcție (Aprobări).

Și, — am spus și cu altă ocazie, — nu putem să cerem Românilor din Ungaria să nu se intereseze de viitorul fraților lor din statul liber, de evoluția viitoare a națiunii române, de mărimea ei viitoare. Dimpotrivă. Doar numai acel om e de-o valoare deplină, care urmărește cu inima caldă realizarea idealului național. Dar aceia dintr-o Români, pe cari soarta i-a așezat în Ungaria au aceeași misiune față de idealul lor național; pe care o au de pildă aceia dintre Germani, cari sunt cetățeni ai Ungariei. Eu nu-i cer nici germanului din Ungaria să rămâie indiferent în fața dezvoltării universale ce ia marea națiune germană, dar trebuie să simtă, că el numai în acel caz aduce bune servicii idealurilor germane, când în locul unde a fost așezat de providință, muncește pentru fortificarea acelei monarhii, și în interiorul acesteia pentru fortificarea politică a acelei națiuni maghiare, a cărei afirmare politică servește în același timp și marilor scopuri naționale germane. (Vii aprobări.)

Aceiaș chemare o au și Românii locuitori în Ungaria.

La rândul lor și ei — nu voi să smulg din sufletul lor idealurile naționale și nu i-aș respecta dacă n'ar trăi aceste idealuri în sufletul lor, — zic, și ei la rândul lor nu vor aduce servicii monarhiei dacă prin irendentism vor submina situația națiunii maghiare în monarhie, dacă vor să aservească monarhia tuturor încercărilor federaliste, încercări în realitate de caracter slav, ci dacă vor fi stâlpi tari ai dualismului, ai statului ungar milenar, pentru că atât monarhia dualistă, cât și statul ungar zidit pe temelii naționale vor fi în interesul lor propriu aliatul statornic și credincios al României. (Așa e! Așa e!)

Sunt pătruns de aceste adevăruri mari, pentru că ele trăiesc în adâncul lucrurilor. Durere, azi suntem încă foarte departe ca ele să fi pătruns în straturile largi ale popoarelor. Aceste adevăruri mari trebuie sădite în sufletul poporului. Românii și Ungurii trebuie să-și dea ostentel deopotrivă pentru că să risipească divergențele acumulate. Numai așa vor servi intereselor neamului lor. Eu nu-am făcut partea de muncă în acest scop, în toate situațiile în cari am fost, și nu mi-a păsat nici de critică nici de neînțele-

gere ce am întâmpinat, ci m-am năzuit să-mi apropui națiunea de acest mare scop și în firul schimbului de idei ce urmez azi cu unii din acei concetățeni ai noștri români cari au influență în mijlocul unei mari părți a concetățenilor lor.

Nu voi face azi declarații în chestiune și nu voi să desmint de data asta nici falsele știri date de ziare. Trebuie totuși să fac o observație, în deplin acord cu d. deputat. Motive de ordin personal n'au intervenit niciodată în firul amintitului schimb de idei. Nici eu și nici domnii din chestiune n'au adus în legătură deslegarea problemei cu vre-un interes ori aspirație de ordin personal. Dimpotrivă, trebuie să căutăm baza obiectivă, să găsim condițiile prealabile cari să faciliteze armonia sufletelor. În acest scop, cred eu, e o singură modalitate. E necesar, ca concetățenii noștri de buze românești să adopte fără rezerve, fără gânduri ascunse, fără tendențe de-a schimba ceva din esențialul stărilor de azi și fără echivocuri — ideea statului maghiar stând pe bază națională milenară. (Aprobări.)

Primiți această stare de drept, care pre-schimbă în realitate viie dorința arătată, dar care deschide totodată un teren liber dezvoltării culturale și economice a concetățenilor noștri nemaghiari. Dacă azi ei nu pot cuceri pe deplin acest teren, dacă nu pot înainta după cum ar trebui, cauza trebuie căutată în nenorocitele divergențe, în multele echivocuri și în toate simptomele cari dau temei neîncrederii și imbold sentimentelor dușmănoase. Să restabilim odată pacea sufletelor (Vii aprobări), să stabilim condițiile primordiale, cari nu se pot altfel decât dacă recunoaștem pe față identitatea, armonia țințelor noastre finale (Vii aprobări) și în acest caz sunt convins că armonia restabilită își va da fructele binecuvântate în cel mai scurt timp, pentru că românimea din patrie, în atmosfera bunei înțelegeri ce ne va încunajura pe toți va putea să se desvolte și mai liber, mai îndrăzneț și mai repede decât până acuma. (Aprobări.)

Nu voi să intru acum în polemici amănunțite, dar față de cele înșirate de d. deputat trebuie să constat că în ultimul jumătate de veac Românii din Ungaria au realizat și ei progrese frumoase. S'au înmulțit, s'au întărit economiceste, au înaintat pe terenul agriculturii, au luat avânt uriaș în comerț și pe terenul creditului și s'a dezvoltat o mare, puternică și conștientă pătură intelectuală românească, una care știe să și exporțeze, care știe să-și facă pe deplin misiunea nu numai aici, ci trimite și curente puternice dincolo, spre România. Zic, rezultatele experimentale ale opresiunii sunt pentru Românii din Ungaria ciudat de favorabile.

Preludiul unei vieți.

(Sculptorul Cornel Medrea).

De Alexandru Bogdan.

Tonuri adânci și un murmur ascuns care trece pe încetul în vuiet, ca o bătaie de valuri îndârjite, arareori picură dulce motivul, ca un glas de femeie. Trist preludiul al vieții unui sculptor român.

Și nu pare a fi măcar vâslaş vânos. Mai ales nu, când la întâia întâlnire se uită la tine cu privirea curioasă și senină a unui copil nevinovat, care vrea să vadă numai și să înțeleagă. Iar dacă ochiul ți se oprește mai îndelung asupra feții lui, în care o tinerete plină de zburci și suferințe și-a lăsat urmele, brațele tale stau să se ridice și să se încorde ca pentru un sprijin necerut. Stau astfel față în față doi tineri: unul, care ar avea lipsă de ajutor și nu-l cerșește; și altul, care i-l ar da și nu are de unde.

Stăm de vorbă Amintim numele lui Vlaicu, al pictorului Smigelschi, al poetului Iosif și, mai cu sfială pe al poezilor ardeleni cari au avut mai mult noroc. Rîndurile domnului Iorga: „Am stăruit mult timp, ca lui Smigelschi să i se dea măcar locul de care avea nevoie pentru a-și expune lucrările la expoziție. Am fost pentru aceasta la ministrul de care depindea hotărîrea, d. I. Lahovari. Totuși n'am

izbutit. Smigelschi n'a căpătat locul ce doria”, — aceste rânduri ne-au răscolit sufletul în adâncul adăncurilor lui. Tânărul sculptor, care se știe a fi întâiul sculptor român ardelen și prin urmare un artist, care va trebui să deschidă și el o cale, se uita la mine năucit; ca și când eu care cetiam aș fi fost vinovat de marea nedreptate ce i se făcuse pictorului ardelen. Tăceam amândoi de tăcerea chinuitor și parecă începu a vâjâi vuietului și bătaia valurilor îndârjite.

Vizitarăm apoi așa zisele „atelier”. Unul: odaia de inspecție a doctorului Aurel Dobrescu în spitalul orașului, unde d. Medrea lucra la bustul doctorului. Altul: o odaie în hotelul dlui Petru Popovici, inimosul sprijinitor al atâtor manifestații culturale, unde se ascunde supt pânzele umede argila care înfățișează „interesantul” cap al acestui pasionat vânător.

Cât de fin sunt prinse trăsăturile caracteristice ale feții fiecăruia. Unul parecă ar voi să pătrundă cu privirea până în inima cuibului împădurit al fiarelor sălbatice. Celalalt, medicul își pune după operație, filosofica întrebare: „Oare îi faci bine omului prelungindu-i viața”? Chipuri cu suflet: din lut!

Unele detalii m'au surprins atât de mult, încât am întrebat în tonul celei mai surrinzătoare naivități: „Musculatura frunții de-aspupra ochilor este într'adevăr așa”? ori „obrazul

drept are într'adevăr adâncitura aceasta”? Iar d. Medrea întovărășia cu zimbetul său triumfător încercările mele de-a verifica asupra „modelelor” descoperirea adevăratelor fețe ale celor doi prieteni.

Intr'o zi vorbirăm de monumentul ce i se va ridica lui Vlaicu. Am riscat și eu expunerea unui proiect. Elementele păreau a fi bune, dar critica sculptorului mă făcu să înțeleg îndată cari erau defectele compoziției. Atunci îmi destăinui, că din ziua, în care a auzit vestea morții lui Vlaicu, fantazia lui s'a frământat zi și noapte în încodirea celei mai potrivite forme pentru a vecinici amintirea acestui mare aviator român. A doua zi dimineața îl găsi lucrând la o schiță a viitorului monument. Găsi-se în noaptea aceea ideea definitivă, care cuprinde totul: idealul lui Vlaicu, idealul nostru, idealul omenimii. La timpul său se va putea arăta și evoluția prin care a trecut proiectul acestui monument, întocmai cum un critic literar arată dezvoltarea planului definitiv al unei drame. Dar și până atunci noi vom insista, ca monumentul aviatorului ardelen ce se va ridica în tara lui de naștere să fie executat de un sculptor ardelen, dacă acesta va dovedi — fie și printr'un concurs — că are toate calitățile unui artist merit a îmbogăți și desvolta cultura românească.

Iar noi credem că le are! Și ca dovadă vom strânge într'o povestire biografică câteva date din viața domnului Cornel Medrea. Nu ca să ne împlinim datoria față de public, care cere

Ce privește chestiunile concrete înșirate de d. deputat, chestiunea silvanală și a pășunilor de pildă e o chestiune mare și complicată a tuturor părților muntoase din Ungaria. Aici stau față în față două mari interese comune. Interesul de a prăsi vite și interesul de a nu se devasta pădurile. Și să mă credeți, nu lucrează împotriva interesului poporului cel ce vrea să previe o devastare și pe mai departe a pădurilor Ungariei. Aduceți-vă numai aminte de popoarele care în acest an au pustii grozav chiar ținuturile naționaliste. Aduceți-vă aminte de mii de bravi țărani români, cărora poporul le-a răpit nu numai bucătura din gură, ci le-a dărâmat și adăposturile sărace. Fenomenele aceste se pot atribui stărpirii pădurilor, în mare parte. E greu să găsești măsura corectă. E în natura omenească să nu găsești măsura corectă în toate împrejurările. Funcționarii silvanali poate n-au la fel de dezvoltat simțul pentru amândouă aceste interese. E de datoria noastră, a celor ce conducem afacerile obștești, să găsim egalarea acestor interese. Dar mult vă rog să nu aruncați în mijlocul poporului ieftinul material de agitație, că interesele poporului ar fi disconsiderate. S'au schimbat condițiile pășunatului conform intereselor de îngrijire a pădurilor. Nu trebuie să picurăm otrava nemulțămîrilor naționaliste în chestiunea agrară.

Cealaltă chestiune — e cauza episcopiei de Hajdudorog. Dela înființarea episcopiei de Hajdudorog încă n'au trecut atâtea luni, câți zeci de ani a reclamat această înființare. Cred că nu e la loc nerăbdarea vie, trezită de faptul că în chestiunea revizuirii nu s'a făcut încă nici un pas definitiv.

Căci doară această chestie trebuie rezolvită în mod calm, cu prevedere și conform realității obiective. (Adevărat! Așa-i!) Guvernul actual nu se dă îndărăt dela o revizuire a acestei chestii. Acest guvern încă va examina faptul dacă într'adevăr la episcopia Hajdudoroghului au fost anexate comune dela periferiile acestei episcopii, cari mai bine era să fi rămas în diecezele române: în cea dela Gherla sau Oradea mare. Și aceasta cu atât mai mult, deoarece, după cum judecă ori care maghiar, guvernul nu consideră chestia episcopiei de Hajdudorog din punctul de vedere al maghiarizării, sau din punctul de vedere agresiv, ci din punctul de vedere al legitimei apărări. (Aprobări vii.)

La înființarea episcopiei de Hajdudorog totdeauna am ascultat de principiul că după ce am văzut că prin validitatea limbii românești în sânul diecezei greco-catolice, aci derurge o puternică propagandă de romanizare, — să putem menține pe seama națiunii maghiare pe acei credincioși greco-catolici, cari sunt maghiari neași.

Dacă în această privință s'au comis greșeli la stabilirea hotarelor, guvernul este gata să repare aceste greșeli. Rugăm numai puțin răbdare și calmitate, fiindcă regularea acestei chestii nu se poate face așa de ușor, după cum credeți dv.

În legătură cu acestea trebuie să atrag atențiunea dv. asupra unui lucru. În episcopia de Hajdudorog se află — după afirmarea exagerată a dv. — 20—24 parohii nemaghiare. Dar în episcopiile românești se află foarte numeroși credincioși maghiari. Dacă dv. sunteți atât de sensibil văzând credincioși români aparținând episcopiei ungurești, atunci binevoiiți a concede și faptul că împreună trebuie să stabilim garanțiile privitor la asigurarea ființei naționale maghiare a credincioșilor greco-catolici maghiari aparținători azi episcopilor românești, — și să ni se asigure, totodată, că în viitor și acolo se vor abandona tendințele de romanizare. (Aprobări vii și aplauze în dreapta.)

Nu vreau să mai obosesc atențiunea on. camere cu amănunte. Observ numai, că guvernul va continua cu stăruință și putere munca începută, în credința că va reuși să ajungă la înțelegere și cu acea parte a Românilor din patrie, cari până acum au stat în serviciul politicii naționaliste. Rezultatul nu depinde numai dela noi. Dacă această înțelegere nu se va putea realiza, noi ne vom nizuși din toate puterile să ne răzîmăm pe acea parte a Românilor din patrie, pe care am reușit și până acum și sper că în viitor vom reuși s'o convingem și mai mult despre primejdia politicii naționaliste, chiar și din punctul de vedere al Românilor. Această grupare a Românilor va dovedi că e gata să ne ajute în luptă contra politicii naționaliste.

Dar și până la stabilirea acestei chestii, când vom ști dacă va trebui să luăm lupta, ori — ceea ce ar fi mult mai bine pentru toți factorii interesați, — vom reuși să luăm odată dela ordinea zilei aceste divergente părubitoare, zic, și până atunci guvernul ungar va merge liniștit pe calea sa, va respecta legea, va respecta toate drepturile ce compet cetățenilor nemaghiari ai patriei, dar totodată va susține cu toată hotărârea și consecvența, față de ori cine și față de ori ce atac toate pretențiunile statului național maghiar, toate pretențiunile politice naționale maghiare. (Aprobări vii și aplauze pe băncile guvernamentale.)

Politica României față de Austro-Ungaria.

În cronică săptămânală ziarul „Piccolo” din Triest comentează mesagiul român spunând:

Partea cea mai importantă a mesagiului e aceea unde spune că guvernul va considera ca o datorie să aperse tratatul din București, acel

tratat pe care Austro-Ungaria ar fi fost bucurată să-l poată revizui și schimba.

Bătrânul rege nu se sfiește să vorbească despre partea României în tratativele din București și despre relațiile intime dincolo de Dunăre, va să zică cu Serbia și celelalte elemente balcanice.

În consecință, nimeni nu ar putea afirma că această politică e conformă cu politica Austro-Ungariei.

Au avut loc mari prefaceri cu toate afirmațiile contrare ale contelei Berchtold și alte prefaceri vor avea loc în viitor. Să sperăm că România își va întrebuița influența ce are asupra statelor balcanice pentru a le apropia de tripla alianță, ceea ce nu e tocmai ușor tinând seamă de rusofilia bulgari și sârbi. A fi greu însă, nu înseamnă imposibil.

Ce e drept, mesagiul român nu trădează câtus de puțin intenția că România ar avea de gând să revină la tripla alianță, căci are motive și pentru și contra acestei reveniri. Principiul motiv contra, e puțin loialul tratament de care sunt împărtașiți Românii din Ungaria. Aceasta e principala piedecă pentru restabilirea relațiilor normale austro-române deși contele Berchtold afirmă că aceste relații au rămas neschimbate.

Bătăjocuirea constituției. Ziarul vienez „Gross Österreich” scrie din prilejul sesiunii delegaționale următoarele: „Când împăratul Francisc Iosif a schimbat în anul 1860 absolutismul ce dănuia până atunci în constituționalism, a accentuat lămurit în legile fundamentale referitoare date de el, că dreptul de a da legi, a le modifica și a le abroga se poate executa în viitor numai cu colaborarea tuturor popoarelor sale.

Se mai iau oare azi în seamă aceste principii fundamentale stabilite pentru vecinicie de către Domnitor? Corespunde oare dispozițiilor cuprinse în constituția monarhiei compunerea delegațiilor, cari își tin acum ședințele ca corporațiuni reprezentative a întregii monarhii? Răspunsul e foarte limpede că nu.

Aci sunt teritoriile mai recent câștigate, Bosnia și Hertegovina cu totul excluse dela o reprezentare în delegații. Dar nici popoarele din țările vechi nu-și pot valida dreptul lor după compunerea de azi a delegațiilor. Astfel în delegațiunea ungară sunt numai reprezentanții națiunii maghiare, iar Românii, Croații, Nemții, Sârbii, Slovaci și Rutenii din Ungaria, cari formează două treimi din populațiunea părții ostice a monarhiei, n'au nici un loc și nici un vot în această corporațiune parlamentară. Dar chiar nici națiunea maghiară în întregime ei nu-și poate spune cuvântul, fiind partidele opoziționiste împiedecate de garda parlamentară să-și exprime pe față părerea lor. De-

o informație sigură, ci ca să arătăm, cum își face educația artistică — în veacul acesta al 20-lea — fiul unui simplu negustor român din Miercurea Sibiului, (mama lui e din România), după ce a rămas orfan de tată.

Încă din clasele primare atrase prin fel de fel de desemnuri atenția tuturor asupra sa. Mama, care descoperi înclinațiile lui artistice, îl trimise la școala de meserii din Zlatna, unde se înscrie în clasa de sculptură. Era atunci de 12—13 ani. În toți cei patru ani de școală în Zlatna a fost totdeauna cel mai bun elev. Lui i se dădea să sculpteze modelele cele mai grele, figurile decorative etc...

Numai atâtea școală nu putea mulțami pe tânărul, care simțea în sine menirea de-a săvârși opere mai pline de înțeles decât sunt ale simplilor cioplitori de pietri sepulcrale. Pleacă la Budapesta. După un examen bine reușit e primit deadreptul în anul al doilea al cursului preparator. Direcțiunea școlii de arte plastice, la care se înscrișese, îi face toate înlesnirile posibile: îl scutește de plata taxelor școlare și-i dă și o bursă de 200 cor., pe care i-o ridică apoi la 400.

Întâiul lui profesor de sculptură fu **Mátrai**, din școala căruia au ieșit cei mai buni sculptori de azi ai Ungariei: Maróti, Szamovolszky, Ligeti, Horvai... (De Ligeti este „Anonymus”-ul din Városliget; Szamovolszky a luat premiul întâi la concursul pentru monumentul Libertății. Maróti, care fu remarcat la expoziția din

Milan, execută toate decorațiile sculpturale ale operei din Mexico.)

După moartea lui Mátrai catedra acestuia fu dată lui Maróti, supt ochii căruia sculptorul nostru își continuă studiile până la 1910, când luă diploma.

La concursurile elevilor d. C. Medrea a luat ani de rândul tot premiul întâi; odată a luat chiar și la un concurs de desen (între 80 inși) premiul al doilea, cu toate că era înscris în clasa de sculptură. Ceeace-l deosebia de ceilalți elevi pare a fi fost *fantazia-i* prodigioasă. Ea stăpânește și concepția celor două lucrări, cari pe lângă alte două busturi. (o „bătrână” și un „actor”) se păstrează la școală executate în gips.

Una din lucrări este un monument pe mormântul unui sculptor, răpit de moarte în mijlocul muncii: Dintr'un bloc de marmoră iese la iveală capul „Selavului muribund” al lui Michelangelo: răzîmată de bloc figura obosită a sculptorului. Brațul stâng stă atârnat fără putere dealungul trupului; în mână dalta. Cu brațul drept se razîmă de marmoră; în mână dreaptă; ciocanul.

La examenul pentru obținerea diplomei cei opt candidați primiră ca temă: „un monument din viața lui Isus Hristos”. Pentru elaborarea celei dintâi schițe li se dădu un soroc de 4 săptămâni. După această întâie probă fură respinși 5 inși. Ceilalți trei executară acum schițele în vreme de 6 săptămâni. Diploma de sculptor o luară însă numai doi. Și numai lu-

crarea dlui Medrea a fost turnată în gips, pentru a fi păstrată alături de lucrările celor mai buni elevi ai școlii. Ea reprezintă înmormântarea: în mijloc intrarea în cavou; de-a dreapta grupul celor doi apostoli, cari poartă trupul lui Isus Hristos; de-a stânga un grup de 3 femei, între ele; Maria și Magdalena. Chiar și din această lapidară descriere oricine poate recunoaște originalitatea concepției.

După ce a luat diploma, a lucrat doi ani în atelierul cunoscutului sculptor din Budapesta **Zala**. A lucrat pentruca să-și câștige câteva sute de coroane, cu cari să plece în străinătate. Din rodul acestei munci istovitoare a putut vizita muzeele mari din Viena, Drețda, Lipsca, München, după ce cu trei ani în urmă văzuse și colecțiile de artă ale Venetiei, unde îl trimisese profesorul său Maróti imediat după luarea diplomei.

Doi amănunte interesante, cari ilustrează până la evidentă notiunea „artistului flămând” al veacului al 20-lea.

În Veneția locuia într'o odăită împreună cu alți 3 elevi în pictură; fiecare avea de cheltuielă pentru 3 săptămâni 100 de franci, din care sumă și-au plătit și cheltuielile de călătorie!!

Iar când în Lipsca i se sfârșiseră cele câteva sute de coroane câștigate cu multă trudă în Pesta, sculptorul nostru fu din nou silit să calce pragul atelierului unui cunoscut sculptor berlinez, ca să-și câștige — în cel mai adevărat înțeles al cuvintelor — în sudoarea frunții pânea de toate zilele.

legațiunea e în compunerea ei prin urmare batjocurirea constituționalismului. În ea, cum se vede, nu-și pot spune cuvântul popoarele chemate, ci în ea domnește cel mai curat cesarism al unui singur. Aristocrația maghiară a prefăcut încetul cu încetul constituționalismul iarăș în absolutism, dar nu în favorul purtătorului coroanei, ci singur numai în favorul conducătorului națiunii maghiare.

Așa este!”

Comentariile presei austriace și italiene asupra „Cărții verzi” a României. „Neue Fr. Presse” scrie despre „Cartea verde” a României: „E de remarcant că în „Cartea verde” nu se pomeneste nici un cuvânt despre chestiunea revizuirii și că această intervenție a monarhiei e trecut sub tăcere. Nu se arată nici că Austro-Ungaria mai cerea revizuirea și după ce restul puterilor o abandonase de mult. E just, însă, că până în acest moment România s’a bucurat de întreg concursul Austriei. „Cartea verde” recunoaște înainte și chiar cu prilejul tratativelor din Petersburg că Austro-Ungaria a intervenit cu toată energia în favoarea intereselor României.

E de așteptat ca destăinuirile „Cărții verzi” să schimbe starea spiritelor din România față de monarhie. Faptul, însă, de ce reprezentanții triplei înțelegeri au reușit — cu tot concursul monarhiei — să influențeze România și să creeze o atmosferă care are aceeași importanță ca și declarațiile bărbatilor de stat, — nu e pus în lumină prin „Cartea verde”.

„Die Zeit” scrie: *Astfel de cărți diplomatice sunt criticate din două puncte de vedere:*

Primul, — guvernul — în cazul acesta cel român — alege numai documente cari îi convin; al doilea, guvernul respectiv nu poate publica documentele decât cu aprobarea puterilor cari le-au trimis sau le-au primit — în cazul acesta Austro-Ungaria. Dacă ținem cont de vechiul extras al „Cărții verzi”, trebuie să ne mirăm că lipsese documentele cele mai importante cari privesc revizuirea păcii din București, cerută de contele Berchtold. După cât se știe, această cerere a îndepărtat poporul român pentru multă vreme de monarhie. Lipsind aceste documente, celelalte nu au decât o valoare retrospectivă și — considerând campania de revizuire — sunt în defavoarea noastră.

Ziarul italian „Giornale d’Italia”, vorbind de ceremonia redeschiderii corpurilor legiuitoare române, scrie că mesajul regelui Carol alcătuiește un imn întreg de laudă, ca și un primos de cinste adus României.

Acest imn de laudă e cu totul îndreptățit. N-avem decât să ne uităm la progresul la care statul latin dela Dunăre a ajuns pe toate tărâmurile acti-

A flămânzit astiel 3 ani de zile, numai ca să-și păstreze curat sufletul său de român, pe când ispita s’a apropiat și de el, ca de atâția alții, cari au primit darul danaic oferit în forma unei burse și cari nu s’au mai întors niciodată în locurile noastre.

Câți din noi ar fi avut această mândrie și această înaltă moralitate?

Acum s’a întors la ai săi. Și în aceeași oală, în care Vlaicu se juca cu micile lui mașini și se gândia poate la o mare fabrică românească de aeroplane, visează acum un alt îndrăznet muritor: un atelier, marmoră, bronz, înțelegere și lumină. Le va avea vreodată? Cum ar săpa el atunci în marmoră „Potopul” ori „O sirenă modernă” ori într’un mare relief de bronz o „Simfonie”? Deocamdată mâinile lui dau forme unei mase de lut cerșit: o odă lui Vlaicu. Și poate că odată, în liniștea unei nopți nedormite, lutul acesta mângâiat de mâinile meștere i-a grăit ca sfinxul din vechime. Va fi auzit atunci tânărul sculptor cum picura din formele lui îndrăznete dulcele motiv al încrederii și al speranței?

Brasov, Noembrie 1913.

vității sale, la prestigiul pe care a știut să și-l dobândească prin acțiunea-i diplomatică, ce ni-a hărăzit tratatul de pace din București și noua orânduire a popoarelor balcanice. Italia se bucură din inimă pentru înalta situație ce numai prin propriile-i mijloace și în chip așa de vrednic a știut să și-o făurească.

Italia și România având multe interese comune, vor găsi în noua întocmire balcanică un tărâm de contacte încă și mai intime și mai dese, și o întesnire întru a înmulți raporturile lor comerciale.

Două mesagii.

Paris, 3 Dec.

Două mesagii a doi regi au fost comentate zilele trecute, de presa europeană: mesajul regelui Italiei și mesajul regelui României. Cum ele au fost pronunțate aproape în aceeași zi și cum ele au o notă caracteristică cu totul comună: aceea a *succeselor* pe cari le anunță și le comentează, ne este așa zicând imposibil a nu face o apropiere între aceste două mesagii comparându-le, mai ales fiind vorba de două țări latine.

Fără a ne gândi cătuși de puțin la discursul de mesajiu prin care regele Victor Emanuel III urma să deschidă noua cameră italiană, aleasă pe baza sufragiului universal, am scris, săptămâna trecută despre „Imperialismul italian”, arătând succesele mari ale Italiei din timpul din urmă și aspirațiunile sale imperialiste din marea Mediterană... Mesajul regelui Italiei, pronunțat Joia trecută, a venit să confirme convingerea aceasta.

Căci în rezumat mesajul regal italian nu este decât o splendidă apologie a ambițiilor imperialiste ale Italiei, o apologie cuminte și logică dar și energică și entuziastă, în același timp.

Simțim o mare satisfacțiune sufletească citind textul mesajului italian. El consacră pe toată linia elanul mare de dezvoltare politică, culturală și economică, pe care l-a luat tânărul regat italian. Discursul regelui Victor Emanuel III, încheiat printr’un stil strălucit într’o formă energică și hotărâtă, constituie, putem afirma, un program al Italiei-Mari.

Iată-l: Program social și economic: discursul anunță legi în favoarea lucrătorilor și preconizează „o activitate și mai mare a țării pentru a realiza o producțiune și mai intensă.” În privința programului cultural regele declară: „Valoarea unui popor, în lumea modernă, se măsoară conform gradului de cultură ce-l are.” Regele Victor Emanuel III mai are grija să anunțe o serie de legi binefăcătoare pe terenul justiției civile și comerciale, pe terenul libertății religioase. Ceeace este îmbucurător este că regele promite a da, prin lege, „femeii locul ce i se cuvine în familie.” Program cuminte, bine cumpănit, program sănătos.

Dar ceeace formează, în mesajul regelui italian, punctul de căpetenie este *programul de expansiune politică* al Italiei, pe care suveranul surorii noastre latine nu ezită să-l enunțe prin cuvinte energice și demne. De

patru ori regele Victor Emanuel III a exprimat această idee sub forme diverse.

Regele a exprimat ideea că Italia instalandu-se în Africa de Nord a cucerit nu numai un nou teritoriu ci și mai multe drepturi în politica generală. Noua provincie cucerită, a spus regele, va asigura Italiei „locul la care are drept în marea Mediterană”. Suveranul ține să mulțumească armatei pentru conduita sa spunând că *răsboiul* la dat Italiei o situațiune mai forte și mai demnă de ea. Și grație acestei situațiuni înaintea Italiei se deschid „orizonturi noi”. Ideea imperialistă a regelui Victor Emanuel III o exprimă într’o formă frumoasă; iată fraza respectivă: „Drapelul italian care fâlfăie pe cealaltă coastă a Mediteranei indică o participațiune mai activă a Italiei la soluțiunile politice externe.”

Presa europeană și presa franceză cu deosebire au dat multă atențiune mesajului tronului italian, care are o importanță deosebită din două motive: 1. El a fost rostit în fața primei camere italiene aleasă pe baza sufragiului universal, deci mesajul a fost adresat democrației italiene, poporului întreg. 2. Mesajul acesta este primul ce regele Italiei îl pronunță dela sfârșitul războiului balcanic și a crizei europene încoace. El indică prin urmare intențiunile regatului italian pentru o nouă *epochă* europeană.

În convingerea cu care suveranul Italiei a rostit acest mesajiu semnificativ vibrează tot patriotismul poporului italian, care vrea să facă să renască gloria Romei. Dovada cea mai bună că opinia italiană este una cu guvernul și cu regele este primirea ce presa și opinia întreagă au făcut-o acestui îmbărbător cuvânt regal. Afară de *socialiști*, cari desaproba cucerirea Libiei și refuză a vota creditele necesare pentru civilizarea acestei colonii, întreaga Italie a salutat cu respect, cu încredere și cu un entuziasm viril cuvintele regelui ei.

Ce frumos însoțește acest mesajiu îmbucurător un alt mesajiu, pronunțat de un alt rege glorios, tot a unei țări de sânge și suflet latin: mesajul *suveranului României*. Regele Carol I a avut fericirea să anunțe cetățenilor României, reprezentanți prin cele două corpuri legiuitoare, un triumf mare al tânărului, dar vigurosului și puternicului său stat. România a cucerit un nou teritoriu care nu va mai fi despărțit de suveranitatea sa, — cel puțin așa ne asigură cuvântul regesc și așa credem noi toți României!

Dar România afară de această cucerire teritorială a mai făcut o cucerire, *morală*: ea a câștigat un mare prestigiu prezidând pacea dela București, ea a jucat un rol de împăciuitoare și civilizatoare demn de o mare putere. Vocea României a fost ascultată. Conștie de forța sa România va veghea, spune regele, „ca pacea încheiată în capitala României să fie stabilă și ca această pace să nu fie turburată,” și ca să-și conserve și să-și consolideze cucerirea...

Prin succesele mari ce le-a obținut România este demnă de sora ei mai mare Italia. României pot fi mândrii că progresează pro-

„KRISTÁLY”
FABRICĂ DE SPĂLAT CU ABURI
CLUJ (KOLOZSVÁR).

Pachetare gratuită.
La lucrări de peste 10
coroane. expedierea se
face franco. (K1 1548-52)

Curățire și vopsire chimică
de haine în orice culoare.

Călcare lucie de gulere. Co-
mandele din provincă se execută repede.

portional cu forțele și cultura lor. Dacă Italia a cucerit Libia, Românii au cucerit Cadrilatul (Dobrogea-Nouă)... Iată ce constată aceste

două mesagii regale menite a încuraja lupta și munca civilizatoare a două tinere dar puternice regate latine.

„Cartea verde” a României.

(Continuare).

Al XIV-lea.

Raportat M. S. regelui, Duminecă, 2 Decembrie.

D. Fasciotti a spus dlui Maiorescu că guvernul italian ar vedea cu cea mai mare plăcere admiterea unui reprezentant al României la intrunirea ambasadorilor.

D. Maiorescu adaugă că aceasta n'a cerut-o România ci Germania fără a fi întrebat mai înainte pe România. Noi vorbisem de participarea României în cazul unui congres european pentru regularea întregii chestiuni balcanice.

Al XV-lea.

5 Decembrie, 1912.

D. Maiorescu comunică M. S. că a convorbit cu d. Mișu și D. I. Ghica și au stabilit împreună cerințele României față de Bulgaria.

Al XVI-lea.

D. Maiorescu comunică M. S. că însărcinatul de afaceri al Austro-Ungariei baronul Haymerle i-a comunicat din ordinul contelui Berchtold o telegramă adresată ambasadorului austro-ungar la Londra, contele Mensdorf, și datată Viena, 25 Decembrie.

În această telegramă contele Berchtold spune că dela început a stăruit pentru o înțelegere între România și Bulgaria și că a transmis la Sofia părerea sa, că o relație amicală între cele două regate merită concesiile teritoriale dorite de guvernul din București, concesiile cari în proporție cu sporirea de prevăzut a teritoriului bulgar sunt minimale. Această părere a exprimat-o contele Berchtold și față de d. Danef. De altminterlea, adaugă dsa, că nici nu-și închipue posibilă o stabilire a situației balcanice fără prealabila satisfacere a legitimirilor cereri române.

Al XVII-lea.

D. Mișu comunică că din convorbirea ce-a avut cu d. Danef rezultă că vor putea începe tratativele săptămâna viitoare.

Al XVIII-lea.

Ministrul afacerilor străine către ministrul plenipotențiar al României la Londra.

Sâmbătă, 15 Dec. 1912.

Domnule ministru,

Cu privire la chestiunile cari vor face obiectul misiunii dv. la Londra, tin a vă atrage deosebită atențiune asupra următoarelor două puncte esențiale, expunându-vă vederile guvernului român, de care să vă călăuziți în negocierile dv.

1. Reuniunea ambasadorilor marilor puteri la Londra:

România n'a cerut participare la reuniune, dar — firește — ar fi mulțumită să i se ofere și să o primească bine înțeles pe picior de egalitate.

Cât privește atitudinea puterilor în această chestiune, trebuie să vă comunic că Germania și Austro-Ungaria au cerut participarea României. Italia a sprijinit cererea.

La o eventuală participare a României la reuniunea ambasadorilor, veți căuta a apăra, mai înainte de toate, interesele Aromânilor. În acest sens poate fi vorba de o Macedonie și de o Albanie autonomă, eventual de o Albanie cât de mare. În tratativele dv. veți insista ca statele balcanice, și în deosebi Grecia, să respecte școalele și bisericile Aromânilor și să nu stânjenească întru nimic înființarea unui episcopat al lor.

Si interesele călugărilor români dela Muntele Atos pot forma obiectul observațiilor dvoastre, călăuzindu-vă de alăturata notiță specială și punându-vă, anume pentru această che-

stie, în contact mai intim cu ambasadorul Rusiei.

Mai poate fi importantă pentru noi chestiunea căei ferate dela Dunăre la Adriatică, în examinarea căreia va urma să țineți seamă, eventual, și de propunerea — notată mai jos — ce s'ar putea face Bulgariei pentru aruncarea unui pod peste Dunăre.

Poate fi indicat, dacă negocierile dv. cu d. Danef nu vor ajunge la un rezultat mulțumitor, să atingeți și în reuniunea ambasadorilor discuția noastră cu Bulgaria, și chiar, eventual, pericolul unei recalitrante neașteptate a guvernului bulgar.

II. — Negocierile cu Bulgaria, în special cu d. Danef:

Cunoașteți împrejurările în cari s'a efectuat misiunea dlui Danef la București.

Tin a vă preciza, pe scurt, convorbirile ce dsa a avut aci cu guvernul român:

1. Cât privește pe Românii-macedoneni, d. Danef ne-a dat asigurarea că Bulgaria va respecta școalele și bisericile lor din localitățile ocupate și că admit înființarea unui episcopat pentru Aromânii din Macedonia.

Dsa n'a făcut obiecțiuni în privința subvenționării directe de către statul român a instituțiilor de cultură ale Aromânilor.

2. Fruntaria Dobrogei:

Fiind date relațiile de prietenie actuale între Bulgaria și România, pe cari dorim să le facem și mai strânse pe viitor, nu poate fi vorba nici de compensații teritoriale, nici de linii strategice, ci numai de o rectificarea de fruntarie, care să prezinte o garanție și o siguranță pentru viitor despre sinceritatea simțimentelor prietenesti reciproce, înlocuind — în momentul când se aduce o așa mare atingere tractatului dela Berlin — granița actuală, impusă nouă prin acel tractat, în contra voinței noastre, și înlăturând orice neînțelegere între cele două state.

În acest scop, România trebuie să obție o linie de hotar care, pornind dela Dunăre, și ajungând la Marea Neagră, să fie trasă pe cât se poate mai la sud de granița actuală. Se prezintă patru traseuri însemnate pe patru hărți ce le aveți la îndemână.

Primul traseu — linia strategică — îl puteți înfățișa ca reprezentând desideratele cercurilor noastre militare, dar se cuvine a fi eliminat din discuție pentru motivele deja expuse.

Veți insista asupra celorlalte. Din telegrama citată ce vă voi trimite zilele acestea, veți vedea că n'am putea admite traseul care, pornind puțin spre vest de Siliștra, ar ajunge la Balcik, lăsând Dobrici de partea Bulgariei.

În afară de foloasele ce statele balcanice, și în special Bulgaria, au tras din neutralitatea României suntem gata a acorda și alte foloase, pentruca guvernul bulgar să poată justifica dinaintea parlamentului rectificarea de fruntarie ce se cuvine României.

Chestiunea care o punem azi a fost „sous-entende” când am păstrat neutralitatea care a permis, sau în orice caz a înlesnit succesele Bulgarilor față de Turci.

Si acum, România va fi cu atât mai dispusă a-și exercita influența pe lângă puteri în sensul dorințelor Bulgariei, cu cât o va ști mai pregătită a ocroti interesele Aromânilor de sub stăpânirea ei și a ne oferi dovezi sincere și spontane de prietenie în privința rectificării de fruntarie.

Un pod peste Dunăre ar putea da, în fine, satisfacție unui deziderat mai vechiu al Bulgariei, fiind în interesele ei economice.

Acestea sunt punctele asupra cărora țineam să atrag atenția dv.

Nu voi lipsi a vă da instrucții asupra fiecărui punct în parte, îndată ce vor fi necesare, după mersul negocierilor dvoastre.

T. Maiorescu.
(Va urma).

Criza din Franța.

— Dela corespondentul nostru special. —

Paris, 3 Decembrie.

Guvernul prezidat de d. Louis Barthou a fost pus eri, la cameră, în minoritate cu 290 voturi contra 265, și și-a dat demisia pe care președintele Republicii a primit-o. Suntem astăzi în Franța în plină criză ministerială și încă o criză din cele mai greu de rezolvat.

Să vedem întâi cauzele căderii guvernului Barthou și să căutăm a stabili consecințele politice ale acestui eveniment care a surprins poate pe aceia cari nu cunosc culisele parlamentare franceze... Se știe că guvernul Barthou a succedat, în luna Martie a acestui an guvernului Briand, care după o existență de abia câteva săptămâni căzuse la Senat pe chestia reformei electorale. Clemenceau, „bătrânul tigrul”, a fost acela care a răsturnat cabinetul Briand la Senat fiindcă după părerea sa reforma electorală ce o propusese Briand și care prevedea reprezentarea minorităților printr'un sistem de scrutinii pe listă combinat cu sistemul quotientului, ar fi periclitat existența Republicii.

Atât d. Briand cât și d. Barthou sunt amicii dlui Raymond Poincaré, care a reușit să fie ales președinte al Republicii grație concursului devotat al partizanilor acestor doi foști prim-miniștri. Se știe însă că la congresul dela Versailles, în Ianuarie a acestui an, majoritatea partidului republican, în frunte cu d. Georges Clemenceau, republican încercat, s'a pronunțat contra dlui Poincaré, care era suspectat că **înclină spre dreapta**; intr'adevăr d. Poincaré n'a reușit să învingă pe rivalul său Pams decât **cu concursul dreptei**, care se știe că este compusă din naționaliști reacționari și monarhiști. Grosul partidului republican și în primul rând partidul radical și radical-socialist, condus la senat de d. Clemenceau iar la cameră de d. Caillaux, fost prim-ministru și om politic abil și energic, n'a considerat pe d. Poincaré niciodată ca adevăratul ales al Republicii.

Iată de ce d. Briand și Barthou au moștenit nu numai amiciția dlui Poincaré dar și dușmănia și ura neîmpăcată a **radicalilor** cari formează blocul principal al partidului republican și cari sunt considerați aici în Franța ca **adevărații republicani**, dușmani ireductibili ai dreptei. D. Briand a plătit repede gloria sa de a fi făcut alegerea amicului său Poincaré. Printr'un discurs de o jumătate de oră Clemenceau l-a răsturnat la senat, luându-și astfel revanșa pentru înfrângerea sa dela Versailles.

A urmat cabinetul Barthou, care nu era decât o prelungire a guvernului Briand, căci noul prim-ministru făcuse parte din cabinetul precedent și era amicul dlui Briand. Cabinetul acesta a putut să dureze mai mult — până eri seara — fiindcă Franța avea nevoie de votarea legii **serviciului militar de trei ani**, lege apărută cu demnitate și energie de guvernul Barthou. Votarea acestei legi patriotice a asigurat fragilului guvern Barthou o viață de opt luni și șapte zile. Constituit la 25 Martie 1913 cabinetul Barthou a durat, trecând prin crize necontenite, până eri, 2 Decembrie nou.

Barthou a continuat să se sprijine pe republicanii moderați și pe dreapta; majoritatea republicanilor n'a avut-o niciodată, după cum n'au avut-o nici predecesorii săi: Poincaré și Briand. Învinși la Versailles, învinși pe chestia reformei electorale (reprezentarea proporțională) la cameră, învinși pe chestia legii serviciului militar de trei ani, **radicalii**, cari formează grosul partidului republican, au simțit terenul fugându-le de sub picioare și au strâns rândurile. S'au reorganizat în timpul verei și au ținut, acum în toamnă, un mare congres politic la **Pau**, în Sudul Franței, unde s'au reînchegat. Aici a fost proclamat șef energicul și ambițiosul Caillaux.

Chestiunea pe care radicalii au reușit să răstoarne pe d. Barthou este chestiunea **financiară**. Franța are nevoie de un mare împrumut, din care cea mai mare parte era destinată de guvernul Barthou aplicării legii serviciului de trei ani și a unei serii de îmbunătățiri în Maroc. Camera, foarte bănuitoare dela început, a votat guvernului un împrumut de 1300 milioane de franci, dar majoritatea dlui Barthou era slabă: diferența de voturi nu era decât de vre-o 20 voturi... Aceasta s'a întâmplat în ședința de eri. Această majoritate fragilă, precară nu prevestea nimic bun pentru cabinet. D. Caillaux, Cocheru, Ceccaldi, Malvy și toată cohorta radicală au prins curaj și au dus lupta înainte. Guvernul însuși și-a accelerat căderea cerând, în ședința fatală de eri, camerei să voteze o motiune prevăzând **imunitatea rentei**, pentru prezent și viitor. Camera franceză însă nu înțelege să abdice suveranitatea sa

în materie fiscală și să declare renta liberă, pentru viitor, de orice impunere. D. Caillaux a reușit să adune sub steagul republican 290 voturi (radicali, radicali-socialiști, socialiști și alți republicani) contra 265 voturi date guvernului de republicani suspecti și dreapta. A fost un mare triumf al stângii contra politicii reacționare. D. Barthou și-a dat imediat demisia pe care d. Poincaré a fost nevoit s'o primească.

Suntem dar în plină criză... O criză grea, mare pentru Franța. Putem rezuma situația în această întrebare: Spre dreapta, sau spre stânga? S.

Vechea baladă a ciangăilor din Moldova.

Arad, 6 Decembrie.

Un cititor ne trimite o fițuică din Székelyudvarhely, o biată fițuică numită „Székelyország” pe care n'am mai văzut-o până azi. În această poamă secuiască iar se aduce în discuție problema, — ca să-i zicem așa — ciangăilor din Moldova „cari îndură brutalitatea României”... Citind această plânsoare preserată din greu cu insulte și cu minciunițe învălțate în lacrimi, ne gândim la multele jelanii ale bietei „Székelyország”, ne gândim la săcuții cari or fi citiți-o cugetând la bietii lor frați din Etelköz, cari o duc așa de rău... Poate!.. Ce mai știți!..

Printre profesorii universitari români nu întâlnim nici un ciangău. ce-i drept, nu întâlnim nici în marele stat major al armatei, nici între deputați, nici între miniștri... Care se poate să fie cauza? Nu sunt ceangăii destul de inteligenți? Când Ungaria ne-a împodobit catedra dela Budapesta cu un om de talia faimosului Seghescu, de ce n'ar primi și România câțiva ceangăi în universitățile ei?... De sigur că așa trebuie să se răscumpere jentileta ungurească, așa și numai așa! Neamul nobil al ceangăilor, ca neam de elită merită altă soartă, drept are „Székelyország”! Liga Culturală însă nu le dă pace onorabililor ceangăi... Și-apoi frații lor din săcuime le strică de tot gheșeful, prin continua lor imigrare în România... Acești frați ai lor angajați ca birjari, ca servitori etc. nu se pot despărți de România, care le dă pâne mai bună și mai ușor câștigată cum se dă în Ungaria. Numărul mare al acestora un răspuns greu la toată propaganda goală a ziarelor ungurești și secuești, cari sbeară mereu în contra României. „Székelyország” — îi dăm acest stat — ar fi mai bine să se îngrijească să-și aducă acasă toți birjarii, servitoarele, lucrătorii etc. cari au imigrat în România, să se îngrijească să nu moară de foame aici și apoi să înceapă propaganda contra României, care nu le dă libertatea de dezvoltare ciangăilor!

Până atunci stimata fițuică din chestie cât și celelalte ar face mai bine să tacă.

Ca încheiere îi rugăm pe domnii dela „Székelyország” să citească în numărul de Mercuri al ziarului „Budapest” nota ce s'a luat despre inaugurarea cursurilor unei școli particulare ungurești din capitala României, la care a luat parte și consulul austro-ungar Haymerle și reprezentantului școlilor maghiare din București. Adece în vremea când nouă ni se închid școlile cu grămada, Ungurii își deschid școlile la București. Ciudat nu-i așa? Și totuși dumnealor ne sărângănesc mereu la ureche balada oribilă a ciangăilor din Moldova.

Ședința de azi a Camerii.

Arad, 6 Decembrie.

Camera a ținut azi o ședință mai scurtă. După deschiderea ședinței ministrul de comerț baronul Hárkányi a depus pe biroul camerei două proiecte, unul referitor la **modificarea pragmaticelei de serviciu la căile ferate** (conform compromisului încheiat cu Croația) iar altul despre **modificarea articolului de lege XLIV din 1881 referitor la exproprierea teritoriilor litorale**; ministrul de agricultură baronul Ghillany un proiect despre sumele anticipative și ajutorul ce se va da societăților pentru regularea apelor; iar ministrul de finanțe I. Teleszky două proiecte, unul pentru asigurarea materialului de oțel necesar fabricelor de fer ale statului, iar doilea **despre prolongire și modificarea convenției financiare ungaro-croate**.

A luat cuvântul apoi d. Dr. Ștefan C. Pop în chestie personală, pentru ca să răspundă la atacurile de ieri ale contelui Tisza. D. Dr. Ștefan C. Pop a respins energic afirmațiunea contelui Tisza, că el ar fi spus în vorbirea lui de ieri despre soldații de rând, că aceștia ar fi dovedit în timpul crizei o atitudine descurajată. Dacă cont. Tisza voiește să-și apere soldații de rând, atunci li-ar ierta dările, aceluia cari nu și-au putut arăta pământurile și ar fi purtat grija familiilor soldaților.

Aurel Förster: Aceasta nu-i chestie personală.

Vilhem Sümege: S'au vorbit la olaltă cu Tisza! Vorbeste numai pentru ca Tisza să-i răspundă „snaidig.”

D. Dr. Ștefan Pop continuând își termină vorbirea declarând că respectază soldații și se pleacă în fața atitudinii lor patriotice. (Sgomot).

Contele Tisza. D. St. C. Pop a spus din cuvânt în cuvânt...

Coloman Kovácsy: Cât e de palid, ca și când și-ar fi comandat vorbirea.

Contele Tisza: D. St. C. Pop a spus ieri din cuvânt în cuvânt ce încearcă să nege astăzi. Critica mea a fost justă și eu nu pot schimba aceasta (Iaritate în stânga).

După acest episod caracteristic pentru atmosfera din cameră, se trece la ordinea de zi. Se cetește pentru a treia oară proiectul de buget, pe care camera îl votează.

Urmează interpelețiile. Ministrul Balogh răspunde la interpeleția deputatului Lovász și în chestia executorului din Bácsalmás respingând acuza că el ar perzeca funcționarii din motive politice.

Deputatul Lovász îi răspunde, declarând că nu-i mulțumit cu răspunsul și nu poate avea încredere în ministrul de justiție.

Contele Apponyi își motivează interpeleția adresată ministrului de comerț în chestia transferării funcționarilor dela căile ferate din Arad, care transferare comportă caracterul unei persecuții din motive politice.

Ministrul Hárkányi răspunzându-i declară că pe funcționarii respectivi i-a transferat din motive de serviciu șeful lor, iar el, ministrul, n'a avut nici o influință în aceasta chestie pur administrativă. Vorbirea ministrului provoacă întreruperi sgomotoase din partea deputaților opoziționiști.

Li răspunde încă contele Apponyi, iar după aceasta Polonyi își motivează interpeleția înaintată în chestia cautiunilor ziarelor.

Cronica externă.

România a refuzat propunerea monarhiei referitor la reînnoirea convenției militare. „Daily Telegraph”, cel mai de seamă organ englez, pe baza unei telegrame primite din Belgrad afirmă, că România a refuzat propunerea Austro-Ungariei referitor la reînnoirea convenției militare, ce expiră în luna lui Iunie. România — spune numărul ziar — ar fi declarat, că vrea să-și aibă mâinile libere. Ea va avea față de Austro-Ungaria o atitudine loială, însă întocmai după cum a refuzat să încheie o alianță cu Serbia, care pentru România era de o mare importanță, se vede silită a refuza și o reînnoire a convenției militare cu Austro-Ungaria.

Cont. Czernin, noul ministru austro-ungar la București, a primit instrucțiuni să facă tot posibilul în scopul reînnoirii convenției.

America se pregătește de războiu. „Kölnische Zeitung”, în baza unei telegrame din Washington spune: Faptul, că parlamentul a votat ieri de urgență, dar după multe sfertări, o lege prioritară la înființarea unei armate de un șert de milion de voluntari, e o dovadă sigură că războiul mexican e inevitabil.

Șeful minorității a declarat, că politica președintelui Wilson în scurtă vreme a împins lucrurile așa de departe încât declararea războiului e chestie numai de câteva zile. Și în anul 1898 se afirma că împrumut de 50 milioane s'a cerut cu scopul de a împiedeca războiul. Nici atunci guvernul nu voia să mărturisească, că marele împrumut l'a cerut parlamentului în vederea războiului spaniol.

„Newyork Times” declară, că după părerea diplomaților președintele Wilson intenționat a pășit cu atâta energie față de Huerta, pentru ca să-l irite și să-l atragă în cursă ca să extradeze consulului american pașaportul.

Evenimentele din Albania. Se anunță din Atena: Cunoscutul fruntaș albanez Sureia bey Floritza, fratele fostului mare vizir Ferid pașa fiind în drum spre Constantinopol a trecut prin Pyreu, cu un vapor al societății Lloyd. Sureia bey a declarat că din Constantinopol va veni la București pentru a se întâlni cu prințul de Wied care va veni din Potsdam, și a-l conduce în Albania. În acest interval conferința națională având aprobarea marilor puteri, va proclama regatul. După proclamare prințul va debarca la Valona.

Noua epocă se va începe pentru Albania, pe la sfârșitul lui Decembrie.

Ultimele știri anunță că toate puterile și-au dat asentimentul lor pentru candidatura prințului de Wied la tronul Albaniei.

Se spune că împăratul Germaniei a telegrafiat M. S. regelui Carol pentru a-l vesti că țara Rusiei primește candidatura prințului de Wied mai ales pentru că știe că el e agreat la curtea regală română.

O conferință internațională la Constantinopol. Se telegrafiază din Constantinopol ziarului „Tribuna” că, în cercurile politice din localitate, s'ar primi cu bucurie orice propunere ținând să promoveze o conferință internațională la Constantinopol, cu menirea de a deslega toate chestiunile care au rămas nerezolvate la Londra. O astfel de inițiativă ar fi primită cu dragă inimă de către bărbații de stat otomani.

Conflict italo-francez. Din Paris se anunță, că din cauza musulmanilor din Tripolitania între Franța și Italia s'a ivit un conflict acut. După aneierea Tripolitaniei guvernul italian a pus pe musulmani pe picior de egalitate cu Italianii

Am onoare a recomanda on. public din Arad și din provincie

Prăvălia mea de ghete, pălării și albituri

precum și totfelul de obiecte pentru modă.

Pi 1351

Mare asortiment în noutăți de toamnă

Rog sprijinul on. public român.

:: Cu deosebită stimă:

IOAN PINTEA, comerciant de modă p. bărbați

ARAD, str. Deák-Ferenc nr. 4. (vis-à-vis de Librăria diecezană.)

Singura prăvălie românească în Arad.

de acolo. Numeroși din acești musulmani lucrează în minele din Tunisia, cari se află deja sub dominațiune franceză. Guvernul italian cere acum Franței să scoată pe acești musulmani de sub sfera de competență a legii despre indigeni, pentru ca astfel mohamedanii din Tripolitania să aibă și în Tunisia aceleași drepturi ca și supușii italieni de acolo, cari în baza unei convențiuni italo-franceze sunt egali cu inșiși supușii francezi. Guvernul francez invoacă faptul, că nu acordă atari drepturi speciale nici acelor mohamedani, cari sunt supuși francezi, deci cu atât mai puțin poate acorda supușilor italieni. Tratatul diplomatic în această chestie n'au putut duce la rezultat. Acum guvernul francez se ocupă cu ideea să denunțe convenția colonială franco-italiană, ori să proclame anexiunea Tunisiei.

INFORMAȚIUNI

Arad, 6 Decembrie 1913.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță vreme schimbăcioasă, cu o mică schimbare în temperatură, în unele părți ploii.

Prognostic telegrafic: vreme schimbăcioasă, moderată, în unele părți ploii.

Temperatura la amiază a fost 5.7 C.

Teatrul în Arad. Reuniunea femeilor române din Arad, într-o consfătuire recentă a făcut pregătirile necesare, ca pe anul nou să avem un teatru de diletanți aici în Arad. Deși teatrul de diletanți, prin reprezentarea dela anul nou se pregătește o surprindere publicului. **Ca să putem distribui rolurile rugăm pe toți tinerii și pe toate domnișoarele din Arad să se prezinte Luni (8 Decembrie) la orele 6 seara în sala Concordiei, fără să aștepte altă invitație.**

Doliul familiei princiare române. Din Sigmaringen vine știrea, că văduva principelui Leopold de Hohenzollern, mama principelui Ferdinand al României a murit. Principele Ferdinand a trecut ieri spre Sigmaringen pentru a asista la înmormântare.

O carte despre regina Carmen Sylva. Scriitorul italian Giulio Capra Broscarini a publicat o foarte interesantă broșură dedicată M. S. reginei Elisabeta a României și intitulată: „Orizonturile umanitare ale Crucii Roșii”.

Dedicăția lucrării e următoarea: „Carmen Sylvei, cea mai pură și cea mai mare predicatoră a evangheliei umane”.

Dela „Reuniunea Sf. Maria a femeilor române gr-cat.” din Gherla. Primim acest apel și-l publicăm, nădăduind că va afla tot sprijinul publicului românesc:

Poate nici într-o dieceză românească nu sunt mai multe neajunsuri, ca în vasta dieceză a Gherlei. Poate nici undă aiurea nu se simte mai mult lipsa conlucrării comune pentru a zori o eră nouă: era prosperării și primenirii generale.

Pentru aceea subscriesele cu toată încrederea și cu toată dragostea inimii noastre apelăm la cele mai nobile sentimente ale Preaștin. D-Voastre, și Vă rugăm, ca să sprijiniți din puteri aceea intențiune nobilă, aprobată cu toată căldura și de Sf. Sa Episcopul diecezan, care, pe lângă binecuvântarea arhierescă ne-a promis și tot sprijinul său părintesc pentru înființarea unei reuniuni diecezane a femeilor române din dieceza Gherlei, cu centrul în Gherla, și după posibilitate, cu cât se poate de multe cununi în parohii.

Aceasta reuniune va avea de scop: să conlucre cu puteri unite pentru promovarea vieții morale, pentru înaintarea pe terenul social-cultural în general, și în special pentru înființarea unui atelier de ornate bisericești, și a unui orfelinat pentru fete în Gherla.

Deci apelăm la prețiosul sprijin al Preaștin. D-Voastre, rugându-vă să Vă prezentați la adunarea de întemeiere, care va avea loc în Gherla, la 21 Decembrie a. c. st. n., la orele 11 a. m., în sala hotelului „Coroana”.

Totodată sunteți rugate să lansați aceasta idee la toate cunoscutele și cunoscuții D-Voastre, iară despre participare, ori aderare să ne avizați cel târziu până în 15 Decembrie, la adresa doamnei Victoria Karsai.

Gherla, la 26 Noembrie 1913. st. n.

Victoria Karsai, Rosa Vaida, Elena Dr. Gheție, Sidi Dr. Rusu, Valeria Dr. Széles, Văd. Ana Marginean, Silvia I. Pop, Maria Pordea, Iuliana Moldovan, Maria Moldovan, Maria Murășan, Ana Moiş.

Ura Bulgarilor contra Românilor. Cetim în ziarul „Inainte”: „Se știe că de ani de zile mulți dintre medicii noștri de seamă sunt chemați în Bulgaria pentru consultații și operații. Nu mai vorbim că foarte mulți Bulgari vin să consulte în România somitățile medicale, își fac aci operațiile mai grele și se internează în spitale. Ei au fost totdeauna foarte primiți și medicii români când se duceau în Bulgaria chemați la consultări sau pentru operații.

Acuma însă lucrurile s'au schimbat. Medicii bulgari au început o adevărată campanie împotriva medicilor români. Ca dovadă vom da următorul fapt petrecut zilele acestea la Ruscuk.

Cunoscutul medic, profesorul N. Thomescu a fost chemat la Ruscuk de un bogătaș armean. Când a ajuns acolo, i-a ieșit înainte acel domn și i-a declarat că a ținut să-l previe că deși a fost chemat pentru consult, va examina singur bolnavul, deoarece medicii bulgari refuză să ia parte la consult cu medicul român.

În cele din urmă s'a găsit totuși un medic bulgar care a primit să lucreze alături de medicul român. Cu acesta d. Dr. N. Thomescu a avut o lungă și animată discuție asupra motivelor pentru cari medicii bulgari au luat această atitudine față de medicul român.

Nu este o chestie personală cu dsa, i-a declarat medicul bulgar, ci o chestie cu țara românească, care ne-a atacat și ne-a luat cadrulateral, când noi eram în război cu inimizii Bulgariei.

D. Dr. Thomescu i-a replicat că vina este a Bulgariei care nu a știut să se poarte cu România, a Bulgariei care amenința vecinic să atace Dobrogea și care voia să se întindă asupra întregii peninsule balcanice, fără ca măcar să dea României, care i-a făcut atâta bine, granița ce servea de garanție că nu nutrește gânduri dușmane.

Medicul bulgar foarte aprins a declarat că Bulgaria nu va uita niciodată fapta României și că peste cinci ani România va plăti scump purtarea dela conferința din București.

Despre asta nu avem nici o grije, a replicat d. Dr. Thomescu și sper că veți fi destul de cuminti să nu vă mai expuneți încă odată să pățiți ce ați pățit acuma.

Faptul caracterizează starea sufletească a Bulgarilor.

Desigur că este aci și ceva calcul meschin de interes profesional, medicii bulgari socotind probabil că medicii noștri le răpesc o parte din clientela decât și calculul acesta nu s'ar fi putut să ia o asemenea îndrăzneală înfățișare dacă medicii bulgari n'ar fi simțit că în populația bulgară este un curent ostil României”.

Răsbesc Jidanii. Jidovii au fost totdeauna oameni practici. Chiar și atunci când fac știință, au numai interesul practic înaintea ochilor. Se duc la universitate nu se duc de dragul științei, ci a posturilor grase ce pot să ocupe în viitor. E deci foarte natural să aleagă acelea facultăți, cari în viață îndreptătesc pentru o carieră mai gras plătită. Până când creștinii, și în deosebi Români disprețuesc academia veterinară, Jidovii îi îndeasă băncile. Cei mai mulți medici sunt Jidanii, cari se specializează așa cum cred ei, că este mai rentabil și mai ușor. Iată-i deci la dentistică. În Chiev, orașul procesului Beilis, erau 1600 mediciniști Jidani înscriși la academia de dentistică. Inchipuți-vă deci că, în un singur an, fabrică un singur oraș rusesc, 1600 de dentiști Jidani. Nu e aceasta o cifră îngrozitoare? Așa dar, să nu ne mirăm că gubernia Chievului a eschis dela cercetarea academiei pe toți Jidanii. Procesul s'a sfârșit prin achitarea lui Beilis și conaționali lui cer acum drepturile oamenilor nevinovați, cer să fie din nou

primiți în academia de dentistică. Au fost reprimiți cu toții, ca o dovadă a puterii lor pe această lume. Răsbesc chiar și în pravoslavnica împărăție a țarului prin solidaritatea lor. Și e vai de țara pe care o năpădesc!

Interpelări în camera italiană asupra incidentelor din Triest. Din Roma se anunță că senatorul Molmenti a adresat o interpelare ministrului de externe despre edictele guvernatorului din Triest, principele Hohenlohe.

Senatorul Lavorgnian Razza va întreba pe San Giuliano ce fel de satisfacție a cerut și a obținut pentru manifestațiile împotriva consulatului italian din Triest.

La Livorno studenții au organizat o manifestație de protestare împotriva demonstrațiilor dela universitatea din Graz, cari s'au sfârșit cu grave dezordini.

Regele și generalismul. Ziarul sârbesc „Stampa”, publică un articol de fond intitulat: „Generalul Savoff” care e menit să prducă oarecare senzație.

În acest articol se spune:

„Nu mai încapă îndoială că răspunderea celui de al doilea război balcanic cade fie asupra generalului Savof, fie asupra regelui Ferdinand. Între acești doi oameni va fi un duel de moarte. Rămâne de văzut cine va eși victorios.

„Se știe pertinentamente că generalul Savoff este dinainte sacrificat. Va trebui fatal să cadă în duelul său cu Ferdinand.

„Întru cât ne privește — adaogă „Stampa” — nu credem că generalul Savoff să mai aibă zile lungi, dacă într'adevăr e în posesiunea unor documente scrise, cari dovedesc că regele Ferdinand este singurul autor responsabil al războiului împotriva Greciei și Serbiei.

„Savoff va avea probabil soarta lui Ștefan Stambuloff.”

Se știe că Stambuloff a murit asasinat în condiții cari au rămas încă învăluite în cel mai profund mister.

Premiul Nobel al științei. Profesorul Kamerlingh Onnes, dela universitatea din Leyda, a obținut premiul Nobel pentru fizică.

Kamerlingh Onnes a cucerit în domeniul fizicii și al chimiei o reputațiune universală. El a scris remarcabile lucrări asupra heliului. Născut la 21 Septembrie 1853 Onnes trecu cu mare succes teza sa de doctorat în 1879 tratând următorul subiect cosmografic: „Nouă demonstrațiuni asupra rotațiunii pământului.” A urmat câțva timp studiile în Germania și întră apoi în calitate de preparator de fizică la școala politehnică din Delft; iar la 1881 fu numit profesor de fizică și meteorologie la universitatea din Leyda.

Kamerlingh Onnes a publicat importante lucrări și a făcut interesante comunicări științifice. În Februarie 1908 după laborioase cercetări el a reușit să solidifice heliul și se știe ce emoțiune a provocat în lumea savanților această descoperire.

Adaogăm că e al 5-lea premiu Nobel atribuit unui savant din țările de jos.

Testamentul prințului Stirbei. Luni s'a deschis la secția III-a din București testamentul defunctului Stirbei. Prin testament institue ca legatură universale pe cele două fiice ale sale, și anume pe principesa de Galitzky și pe contesa de Blome. În cassă s'au găsit în numerar și efecte 3 milioane lei, în afară de moșiile Bălătești, din județul Neamț, Voila și Pietroasa din jud. Prahova. Sotiei sale i-a lăsat 400 mii lei; săracilor din Câmpina 15 mii lei; așezămintelor Brâncovenesti 40 mii lei; iar servitorilor și oamenilor de serviciu tot 40 mii lei. Averea în total e evaluată la 13—15 milioane lei.

Concertul tenorului I. Rădulescu la Orăștie. Concertul dat de reu. română de cântări din Orăștie Duminică în sala dela „Central” a fost foarte bine cercetat și a reușit bine din toate punctele de vedere.

Că pe lângă societatea românească a venit de astădată și multă lume străină, este a se mulțumi dirigentului corului, tenorul Ionel Rădulescu care prin farmecul vocii sale și-a știut câștiga în scurtul timp de când este în Orăștie, chiar și inimile dușmanilor noștri naționali. Con-

certul l-a deschis reuniunea cu marșul „Se întorc vitejii” de Castaldi și l-a încheiat cu „hora Dobrogeană” de N. Popovici, ambele piese potrivite timpului ce-l trăim. Au urmat apoi cântece din Donizetti, Scarlato, Puccini, Bredicean, Mascagni, Vidu etc.

Partea leului a avut-o d. Rădulescu ca solist, apoi în duet cu d-șoara Maria Vasilescu și în fine în quartet bărbătesc. Acompaniamentul la pian l-a susținut directorul conservatorului d. A. Schmidt și în „Ave Maria” la violină d. J. Weber capelmaistrul muzicii militare.

După concert a urmat dans.

Scoală pentru soldații analfabeți din Arad. În noua lege pentru apărarea țării, este un paragraf important, care ne privește și pe noi Români. Acest paragraf ordonă instruirea în cetit și scris a soldaților analfabeți, cari fac serviciul regulat.

Intrând acum legea în vigoare, această chestie a devenit iarăși actuală.

Ministrul de război a cerut ministrului de culte și instrucție publică, să se îngrijească de începerea acestor școli.

Garnizoana din Arad n'a așteptat multă rugare, ci și-a început cursurile cu vre-o 450 soldați, dintre cari mai bine de 80 procente sunt Români. Instructor e Nagy Ignat directorul școlii de stat. Soldații în grupuri de câte 40, vor cerceta școala de două ori pe săptămână.

Acestea le ordonă „legea pentru apărarea patriei” și care-i un nou atentat la limba noastră.

Numai să nu se trezească prea urât din aventurile lor primejdioase!

O turcoaică — aviatoare. Elkis Scheffer Hanum o membră a societății pentru apărarea drepturilor femeii, a întreprins în zilele trecute un sbor cu aeroplanul. Ea e prima femeie turcă, ce a încercat această îndeletnicire primejdioasă. Lumea, și mai ales femeile au primit cu ovații entusiaste și au convocat adunări pentru a-i cumpăra un aeroplan militar.

Pilotul Vdrinez în serviciul Serbiei. Aviatorul francez Vdrinez, care a sburat din Viena direct la Belgard, — după cum a mărturisit el mai târziu — dela început a avut intenția să sboare în Serbia. Guvernul sârbesc vrea anume să înființeze o academie militară de pilotaj la Niș și să-l angajeze pe Vdrinez de conducător. Numai în scopul ăsta a sburat Vdrinez peste Europa.

Când a ajuns însă în Viena șiretul francez și-a motivat trecerea prin Belgard numai ca un punct de trecere spre Constantinopol. Când însă i s'a interzis să sboare prin partea sudică a Ungariei — unde în trecut fie zis putea fotografia forturile dela graniță — a plecat spunând că ia linia drept spre Sofia și — totuși a ajuns la Belgard.

Moartea unei centenare. Ni se scrie din Ploiești: D. Dr. G. Scurea medicul circumscripției l-a constatat Mercuri moartea femeii Nița Constantin, în vârstă de 117 ani, din strada Florari. Spre a se convinge de adevărata vârstă ce a avut defuncta, a cercetat în comuna Boldești locul ei de naștere și a stabilit că vârsta arătată a fost justă.

Decedata are un ginere în vârstă de 75 ani.

Având în vedere că astfel de cazuri de longevitate nu sunt rare în orașul nostru d. Dr. Scurea, va face un studiu amănunțit în această privință.

Caz de moarte. În 2 Decembrie a fost înmormântată Getta Tăslăuanu, fiica preotului Ioan Tăslăuanu din Bilbor, fiind de fată întreagă comuna.

Odihnească în pace!

Incidentul dela granița ruso-română. Am arătat în ziarul nostru incidentul întâmplat pe malul Prutului între grănicerii români și ruși, cu care ocazie schimbându-se mai multe focuri de armă, grănicerul român Iacob Dumitru a fost rănit iar sergentul maior al pichetului rus a fost omorât. Spuneam de asemenea că autoritățile române și ruse au deschis o anchetă.

Din cercetările făcute de d. comandant al plutonului de grăniceri din Mamornița s'a stabilit că faptele s'au petrecut astfel: grănicerul român Iacob Dumitru surprinzând pe malul românesc al Prutului pe doi pescari ruși i-a so-

mat să stea și aceștia nesupunându-se a tras un foc asupra lui Iacob Dumitru, rănindu-l în piept. Soldatul Iacob la rândul său a tras un foc de armă asupra celui rus împușcând din greșală pe sergentul maior al pichetului rus.

Soldatul grănicer Iacob Dumitru a fost internat în spitalul din Târnăuța.

Papa renunță la drepturile pământești. Se anunță din Milano: La congresul al VIII-lea de studii sociale al catolicilor italieni, arhiepiscopul Rossi a declarat că papa ar fi gata să renunțe la privilegiile sale pământești dacă i se va asigura neatârarea de către toate statele Europei. Declarația arhiepiscopului Rossi a făcut mare senzație întrucât ea a fost făcută numai după ce a luat înțelegere cu papa.

D. ministru Dissescu în aeroplan. Ni se anunță din București: D. C. Dissescu, ministrul instrucției publice, a făcut zilele trecute un interesant sbor cu aeroplanul. Aviatorul cu care dsa a ținut să facă acest sbor este tânărul și îndrăznețul Poly Vacas, ale cărui evoluțiuni pline de îndemânare au fost atât de mult admirate zilele trecute. Ridicându-se pentru prima dată în aer, d. Dissescu a fost pilotat de Polly Vacas timp de o jumătate de oră. Aeroplanul a atins o înălțime de 900 metri și a venit deasupra capitalei, în dreptul căii Dorobanților. D. Dissescu este primul dintre oamenii noștri de stat care a experimentat călătoria aeriană.

„Cercetașii României.” Cetim într'un ziar din București: „Intr'o broșură de mare folos pentru toți cei cari o cetesc și al cărei autor, dintr'un exagerat spirit de modestie, se ascunde sub inițialele G. G., ni se dau amănunte deosebit de interesante asupra unui nou sistem de educațiune a tineretului, întrebuițat mai cu deosebire în Anglia.

Inițiatorul acestui sistem este generalul englez Baden-Powel, care în timpul războiului cu Burii a putut aprecia câte avantajii de ordin fizic și militar aduce viețuirea în milocul naturii care îți oțelește energia și-ți înobilează spiritul.

Reintors în Anglia, generalul Baden-Powel înființă societăți de băieți în vârstă de 11—18 ani, numite „The Boy Scouts” care luază foarte curând o extraordinară dezvoltare, ajungând azi să aibă un număr de 500.000 de membri.

Programul societăților „The Boy Scouts” e acesta: noua educațiune va adopta exerciții ce vor da nu numai iluziunea dar până la un punct și experiența pe care au câștigat-o pionierii puștiurilor ca *cow-boys*, etc., ea va desăvârși educațiunea fizică printr'o educațiune eminentă morală.

Pentru ca organizația să-și păstreze caracterul original, s'a dat băieților ca costum o îmbrăcăminte de *cow-boy* american, iar ca nume li s'a dat acel de *boy-scouts*, adică băieți exploratori, cunoscători ai naturii, încercați și gata a descoperi ori când cel mai mic semn care i-ar îndreptăți să realizeze o faptă bună.

Din Anglia noul sistem de educație trecut în Franța: „*éclaireurs*”, în Germania: „*pfadfinder*”, în Rusia: „*pot chnie*”, în Grecia: „*proskopoi*”.

La noi, spune d. G. G. ar putea fi numiți „Cercetașii României”.

Pentru a demonstra necesitatea înființării și în România a unor asemenea societăți autorul broșurei de care ne ocupăm face o foarte documentată și elocventă critică a educațiunii nenorocite pe care o are tineretul la noi.

Recomandăm cetitorilor noștri broșura de care vorbim fiind și interesantă și instructivă”.

Impăratul Wilhelm și dansul „Tango”. Correspondentul din Berlin al ziarului „Daily Mail” afirmă a fi aflat din sursă autorizată că motivul ordinului împăratului Wilhelm contra dansului tango se datorește faptului că prințesa și prințul moștenitor au început să ia lecții. Aceasta a făcut pe kaiser să dea ordinul cunoscut ofiterilor.

Păcăleală. Scena se petrece în Bois-de-Boulogne.

Un domn între două vârste citea ziarul pe o bancă.

Deodată se prezintă un apaș:

— Punga ori viața!

Și un revolver se îndreaptă spre pieptul cetitorului.

Acesta a făcut ochii mari, a început să tremure, apoi, văzând că altceva nu e de făcut, a întins portofelul, având grija să adauge:

— Te rog dă-mi mie revolverul.

— Ce să faci cu el?

— Poate să-mi iasă altul înainte, să-mi ceară bani și văzând că nu-i dau pentru că nu mai am, să mă omoare.

— Pofțiți.

Și pungașul i-l oferi cu un gest foarte grațios.

Atunci păgubașul se dete puțin înapoi și cu voce tragică strigă la rândul lui:

— Restitue-mi portofelul, sau te împușc.

Iar apașul răsând:

— Poți să tragi că nu e încărcat.

Și-i dete și două palme.

Cutremurul din Italia. La Messina s'a semnalat un cutremur mai puternic decât cel din Decembrie 1908. Locuitorii și-au luat lucrurile și au eșit în câmp. La Reggio și în întreaga Calabria cutremurul a fost simțit. Populația a fost cuprinsă de panică, deoarece se temea că se va repeta catastrofa din 1908.

Strada „Atena” la București. Consiliul comunal al Bucureștilor a dat numele de Atena străzii Căminului. Votată în unanimitate după propunerea d-lui Voreas, hotărârea aceasta este un răspuns îndreptățit și frumos consiliului comunal atenian care a dat unei străzi numele București.

Orașul artelor la Villa Giulia. Academii italiene din străinătate au intervenit pe lângă primarul din Roma ca să li se destine la Valle Giulia un loc unde vor clădi orașul artelor.

Situația guvernului sârb. În ultimul timp pare că guvernul sârb va fi remaniat în urma intențiunii de a demisiona ministrul de finanțe. În cel din urmă însă ministrul de finanțe a renunțat la demisiune și s'a decis să-și caute sănătatea. Tot așa au renunțat să demisioneze și ministrii de război și justiție. Astfel, situația guvernului sârb este din cele mai bune și față de chestiunile mari pe care le rezolvă va fi în pozițiune să corăspundă nevoilor țării. Guvernul se bucură și de încrederea cetățenilor și de aceea a regelui, ceea ce va înlesni mult înfăptuirea programului său.

Hotel distrus de incendiu. Hotelul „Arcadia” din Boston a fost distrus de un incendiu. Numeroși pasageri surprinși în somn au sărit pe ferestre, 92 persoane au murit; numeroase altele au fost rănite.

Indurați-vă spre săracii noștri. Mulțumirea sufletească a dăruitorilor și împărțitorilor darurilor și lacrimile săracilor miluiți anii trecuți, ne îndeamnă să apelăm și de data aceasta la inimile generoase, să binevoiască a dăruii bani, vestimente și alimente, ce să se împartă în ajunul Nașterii Domnului între săracii noștri (învăța-cei-meseriași, școlari, bărbați și femei scăpați).

Ne găsim în preajma zilelor, în cari săracul ca și bogatul, caută să-și încălzească sufletul și corpul.

Cei pe cari Dumnezeu, povățuitorul a toate, v'a binecuvântat din belșugul său, dați puțință și celor lipsiți, ca cel puțin în zilele de bucurie ale Nașterii Mântuitorului nostru să preamărească pe Creatorul și făptuirile sale.

Împărțirea darurilor se va face, cu cuvenită solemnitate, sub binevoitorul protectorat al stimabilelor doamne Minerva Dr. Brote, Ana Dr. Moga și Elisaveta Bugarsky.

Darurile benevole să se trimită la adresa „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”.

Lacrimile vărsate de săracii noștri servească drept cea mai înaltă răsplătă pentru toți aceia, cari ne fac posibilă împlinirea acestei datorințe bine plăcute și oamenilor și lui D-zeu.

Sibiu, 27 Noemvrie n. 1913.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”. — Victor Tordășianu, președinte, Ștefan Duca, notar.

Cămila. Tribunalul din Paris a avut de judecat o speță interesantă și nouă.

Lovită de un cal dela trăsură, o doamnă a dat pe stăpânul calului în judecată în virtutea

art. 1385 cod civil (1000 roman), care spune că ești ținut la despăgubiri pentru pagubele suferite dela animalele de sub stăpânirea și supraveghearea ta.

Părătul a obiectat prin avocatul său:

— Ar merge acest raționament, dacă n'ar fi la mijloc o cămilă. În adevăr în acel moment trecea pe stradă o cămilă dela un circ și calul s'a speriat. Or, eu pot fi ținut să fac educație animalului ca să nu se sperie de lucrurile obișnuite, dar de cele neprevăzute nu. Deci, caz de furtă majoră.

Și tribunalul a admis acest mod d'a vedea. Doamna a pierdut procesul.

Opera „Cobzarul” jucată în Germania. Sămăbăta a avut loc la Teatrul Popular din Kassel premiera operii „Cobzarul” de d-ra Elena Văcărescu. Piesa a plăcut mult publicului, mai cu seamă arilele românești.

Reorganizarea marinei turcești. Joi a fost semnat contractul dintre Poartă și cunoscutul șantier englez Armstrong et Wigett, care va executa marile lucrări ale marinei turcești. În curând va fi prefăcut arsenalul dela Cornul de aur, iar la Smidi va fi construit un doc plutitor. Bani se vor da de un consorțiu anglo-turcesc. Lucrările vor fi făcute numai de englezi. Presa engleză publică această știre cu multă satisfacție.

Companie de aviatori pentru comunicațiile aeriene. La Tripoli s'a alcătuit o companie de aviatori însărcinată cu deservirea comunicațiilor aeriene dintre diferitele posturi militare din interiorul Tripolitanei.

x În prăvălia de coloniale a lui **George Ștefu** din strada Deák Ferenc nr. 7 au sosit: *icre roșii, oleu de in, masline, brânză de Ardeal* (burduf), *oleu de bostan* (dovieac, ludae), *rum thea, prăjituri de thea, șuncă de Praga* etc. Prețuri moderate și serviciu prompt. Se 1600

CINE MERGE LA BUDAPESTA cu afaceri ori să facă cumpărături să se adreseze cu încredere dlui L. Olariu funcționar în minister. Dsa a deschis un birou de informații pentru Românii din provincie ca să-i scape din mâinile agenților jipuitori.

Cine vrea să-și cumpere motoare bune, ori vr'o moară ori alte mașini, să se lerească de agenți, și să-i ceară sfatul dlui Olariu. Cine are ceva de vânzare, cine are vr'o rugare către ministeriu, cine are lipsă de împrumut eficient, cine are orice altă afacere în Budapesta să-i scrie dlui Olariu căci va fi îndreptat spre bine și va primi deslușiri corecte.

La dorință trimite gratuit planuri de mori, cataloage de motoare și de alte mașini. Adresa: L. OLARIU, Budapest II. Margit körút 11. A 1545—10.

x **Spectacol în str. Kossuth Lajos din Budapesta.** Străformarea și amplificarea magazinului de modă din str. Kossuth Lajos a lui Ungăr constituie un adevărat eveniment artistic, care pe dreptul pricinuesc senzație. Formă, atât internă cât și externă, modernă, fastuoasă; mușterii găsește tot ce voiește, pentru că deși se găsește aci cele mai moderne lucruri, mușterii mai puțin bănoși își găsește și ei lucruri potrivite stării lor.

x **Nadler és Dr. Schönfeld** fabrică de oroloage pentru turnuri, *Budapesta VIII, Prater 9.* O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați liferază cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunt din ziarul nostru. (N 42)

Fabrică de
ganț, syc-
nit industriei
de marmoră
ciselare de
pentru a lui

x **Prima fabrică ungară de stampile, atelier artistic pentru gravuri și turnătorie de metale, fabrică mecanică de mașini, Budapesta VIII Futó-utca 7.** Stampili, firme, aliaje de metal și fer. E 1358.

x **Primul depozit românesc de PIANE, PIANINE și ARMONIURI** asortat cu instrumente din cele mai bune fabrici, în nuc mat sau poleit, negru, mahagon, palisandru veritabil, construcție modernă, cu preț mai ieftin ca ori unde. Transportul și pachetarea gratuite. Școalele, reuniunile de cântări și alte instituții culturale primesc favor special. **Armoniuri de școală** bune și solid lucrate. 10 ani garanție. Plătire în rate. **Timotei Popovici**, profesor de muzică. Sibiu (Nagyszében) Str. Cisnădiei nr. 7. (Po 890).

x **Tot ce lucește, n'are viață lungă!** Zi de zi se pun în circulație alte și alte noi purgative expediate în cele mai impoționate pachete, dar în urma protestelor corpului medical curând dispar în negura uitării. În ciuda acestor purgative apa amară Franz Josef rămâne singura apă naturală probată și excelentă, care apă isvorește din izvoarele „Franz Josef” din Budapesta, capitala patriei noastre și așa cum iese din izvoare se pune în sticle noi, nefolosite, și astfel se pune în circulație. Apa amară naturală „Franz Josef”, care se vinde în oricare farmacie, drogherie și în prăvăliile de ape minerale mai de seamă, este recunoscută de specialiști ca un purgativ, care și pe lângă o întrebuințare mai îndelungată nu-și pierde excelentul efect și astfel e foarte potrivită pentru încetarea incuierii învechite a scaunului. A fost încercată și recunoscută de cel mai excelent purgativ de către învățați și scriitori eminenți, ca: Bamberger, Biermer, Cantani, Gerhardt, Giovanni, Klebs, Kraf-Ebing, Kussmanul, Leube, Leyden, Nussbaum, Porzo, Rokitansky, Scanzoni, Semmola, Senator, Spiegelberg, Zweifel și alți savanți ai științei medicale. Hi 821

Calendarul part dului național român pe anul 1914.

Este cea mai însemnată publicație românească în acest gen, singurul calendar care, prin conținutul său foarte bogat, poate mulțumi pe orî cine.

Calendarul e gata și acum se află la legătorul de cărți și în zilele apropiate vom începe expediarea. De aceea nimeni să nu-și cumpere calendar până când nu va fi văzut pe acesta, care — ca și anul trecut, — va fi cel mai mare, mai bogat și mai ieftin calendar românesc.

Insoștiți-vă mai mulți și ne scrieți pe o carte poștală câte bucăți să vă trimitem când va fi gata.

Condițiunile de vânzare:

Calendarule se vând numai pe bani gata.

Prețul unui exemplar 60 ileri, iar pentru trimiterea cu poșta 20 ileri deosebit.

5 exemplare 3 cor. franco;

10 ex. cu 20 procente rabat, nefrancat;

20 ex. cu 20 procente rabat, nefrancat;

30 ex. cu 20 procente rabat, franco;

50 ex. cu 20 procente rabat, franco;

dela 50 exemplare în sus până la 100 exemplare 25 procente rabat franco.

Comenzile și plățile să se facă la adresa:

Administrația ziarului „Românul”, Arad str. Zrinyi nr. 1a.

IOSIEF NAGY
Brașov, str. Fântânei nr. 50.

Filiale:

în Székelyudvarhely și în Sighișoara.

ADAUS LITERAR.

Momente din viața Regelui Carol.

— Culese și traduse după Memoriile regelui. —
De Ion Scurtu.

Anul 1876: semne de războiu. — Anul 1877: Ceasul primejdiei. — Convenția ruso-română. — Furia și fanfaronada presei ungurești. — Rușii trec Prutul. — Turcii bombardează Brăila și Oltenița. — Marele Duce Nicolae în Ploiești și București. — Proclamarea Independenței române.

26 Aprilie/8 Mai. Prin înalt ordin de zi, Domnitorul vestește că a luat comanda supremă asupra armatei a căreia mobilizare s'a săvârșit cu ziua de ieri. Puterea armată cuprinde în total 50.000 de oameni cu 180 tunuri; soțotind și contingentele nechemate încă, milițiile și garda națională oastea țării atinge cifra de 70.000.

29 Aprilie/11 Mai. Doamna Elisabeta face o plimbare spre tabăra rusească dela Băneasa; în drum întâlnește trupe rusești, cari merg spre Dunăre; în tabără Rușii primesc pe Doamna României cu entuziaste urale.

Camera votează o motiune, aprobând ruperea legăturilor cu imperiul turcesc și constatând starea de războiu provocată de Turci; Camera își exprimă încrederea în dreptatea marilor puteri cari vor recunoaște independența României.

Printul Carol inspectează trupele românești din Oltenița și bateria regimentului patru de artilerie care a stat în focul bomboier turcesc și a suferit oarecari pierderi. Orașul, de când îl bombardează Turcii, e aproape gol iar populația mai săracă, neputând pleca, e cuprinsă de panică.

1/13 Mai. Un colonel rus raportează Printului Carol că Marele Nicolae, sosind a doua zi în Ploiești, dorește să facă o vizită Perechei Prințiare, fiind însoțit de întregul său statmajor și de-o mare escortă. Printul Carol răspunde că armatele rusești nu pot intra în Capitală, după convenția ruso-română și că va conduce pe înaltul oaspe în București cu o escortă românească, dar mai întâi îl va vizita El însuși la Ploiești.

2/14 Mai. Printul Carol pleacă la Ploiești c'un tren special. Marele Duce Nicolae, însoțit de fiul său Nicolae Nicolaevici și înconjurat de întregul său stat major, îl primește la gară. O companie din legiunea bulgară, alcătuită de refugiații bulgari în România și Rusia, face garda de onoare. Marele Duce salută pe Printul Carol în chipul cel mai cordial și-i prezintă statul său major de peste 60 generali și ofițeri superiori. Populația orașului, frumos împodobit cu steaguri și ramuri verzi, salută cu ovatiuni pe Domnitor în drumul spre cartierul Marelui Duce. Intr'o convorbire de un ceas Marele Duce insistă pentru directă cooperare a trupelor românești, motivând că propria sa putere armată nu-i suficientă pentru îndeplinirea misiunii sale; speranța Marelui Duce este să poată conta pe sprijinul armatei române, care va ține ocupat malul stâng al Dunărei până la trecerea ostilor rusești în Bulgaria. Printul Carol răspunde că mai presus de toate ține să păstreze în mâinile Sale armata română, dar așezarea trupelor românești în Oltenia va ușura mult acțiunea armatei rusești la Dunăre, formând flancul ei drept. Dealtminterea Printul Carol și trupele sale ard de dorul de-a intra în acțiune și Dânsul e gata să stabilească de acord cu marele cartier rus condițiunile cooperării. Șeful statului major al Marelui Duce recunoaște că măsurile luate de conducerea armatei române au fost și sunt de cel mai mare folos pentru înaintarea trupelor rusești.

Primește și execută orișice fel de lucrări la clădiri monumente, mauoleuri în orice fel de stil. Liferază marmuratură pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de fabricație, prețuri ieftine Liferaz pe lângă garanție și obiecte singuratiche, cu prețuri convenabile. Din depozitul meu bogat de monumente, în care deosebite vinderi în mare și mic, liferez colegilor de branșe și obiecte singuratiche în prețul de fabrică. Na 889

Marele Duce însoțește pe Prințul Carol la gară și promite să-i întoarcă vizita chiar a doua zi la București; dânsul a renunțat la escorta rusească și la desfășurarea steagului său în capitala României.

3/15 Mai. Prințul Carol a pregătit oaspelui Său o primire oficială, așteptându-l la gară cu Doamna țării, înaltul cler, miniștri, demnitarii statului și ofițerii superiori; un escadron de roșiori cu drapel și muzică dau onorurile. Conduși de-o escortă românească, Marele Duce, fiul său și generalii ruși își fac intrarea în Capitală; la Palat compania de vânători defilează cu muzica pe dinaintea Marelui Duce. Făcând o plimbare prin oras, Perechea Prințiară și Marele Duce întâlnesc la Cotroceni o brigadă de cazaci în drum spre Dunăre; din ordinul Marelui Duce brigada defilează în fața Prințului Carol și a Prințesei Elisabeta.

— În țară au sosit până acum 170.000 de Ruși cu peste 400 tunuri.

9/21 Mai. La Camera Mihail Coșălniceanu-ministrul de externe, răspunde unei interpelări și declară că România a devenit de fapt independentă. În unanimitate se votează moțiunea că ruperea oricăror legături cu Turcia și proclamarea independenței depline au fost confirmate oficial prin cuvântarea lui Coșălniceanu. Drept primul act al independenței române camera votează proiectul înființării ordinului „Steaua României”.

10/22 Mai. De astădată sărbătoarea națională se cinstește cu deosebită solemnitate ca ziua proclamării Independenței! După Te-Deumul la mitropolie, Domnitorul și Doamna primesc felicitările miniștrilor și autorităților civile și militare; primul ministru recapitulează evenimentele din urmă și constată însufletirea României la intrarea în noua fază a existenței sale de stat: națiunea întreagă își înalță ochii cu dragoste și încrede către Domnitorul ei, întâiul ostas și întâiul Suveran al României libere!

Prințul Carol, în cuvântarea Sa de mulțumire, își exprimă speranța că Europa va vedea în evenimentul serbătoresc de astăzi, care înfăptuiește vechea țintă națională a Românilor, numai un pas nou spre asigurarea și consolidarea raporturilor de stat la Dunărea de jos.

Urmează o strălucită recepție în sala Tronului. După cuvântarea mitropolitului vorbește Dimitrie Brătianu, vicepreședintele Senatului, salutând de-acuma pe întâiul Rege al României.

Președintele camerei, C. A. Rosetti, amintește Prințului cuvintele rostite acum unsprezece ani la intrarea Sa în capitala țării: că a devenit Român, și-a lăsat patria și familia, pentruca — „cetățean astăzi; mâne, de va fi nevoe, ostas” să împărtășească destinele bune și rele ale țării; oratorul își exprimă deplina sa admirație pentru devotamentul cu care Prințul și-a îndeplinit cuvântul.

Prințul răspunde că astăzi, pierind și umbra cea din urmă a vasalității țării, — regretă mai puțin ca oricând a-și fi părăsit patria și familia; Dânsul nădăjduiește că România independentă va contribui nu numai la fericirea sa ci și la fericirea Europei, fiind de-acuma în stare a-și îndeplini nestângănit și liber misiunea sa.

Capitala întreagă e în mișcare; mari masse de oameni fac ovațiuni în fața Palatului și vremea admirabilă sporește atmosfera de sărbătoare. După amezi sosește dela Ploiești Marele Duce, fiul său și toată suita de generali. Perechea Prințiară îl întâmpină la gară și-l conduce la Cotroceni, unde e găzduit în reședința prințiară.

Seara conduct cu torțe pe străzile iluminate feeric; apoi reprezentatie de gală la Teatrul Național în prezența Perechei Prințiare și a oaspetilor ruși.

11/23 Mai. Agentul diplomatic al României la Petersburg depesează o declarație a cancelarului Gorceacoff că Rusia nu așteaptă nici un fel de cooperare militară din partea României! — Totuși Prințul Carol este hotărât mai mult ca oricând să intre în acțiunea de peste Dunăre, pentru proclamarea solemnă a Independenței i-a impus datoria să o pecetluiască și pe câmpul de luptă.

Cronica școlară.

Adunarea de toamnă a învățătorilor gr. cat. din despărțământul Mediaș.

La 22 Noembrie a. c. s'a ținut adunarea de toamnă a învățătorilor români din despărțământ. Ca întotdeauna absentează câțiva învățători. De data asta îi scutim de a le spune numele.

Programul a fost bogat, dar nu toate punctele s'au desbătut cu destulă seriozitate și de vină la asta sunt unii învățători cari vor să treacă peste toate chestiile după vechiul tipic.

Am observat întotdeauna în acest despărțământ, absența directorilor școlari, cari ar avea un model de imitat pe protopopul Ioan Moldovan, care cu o adevărată dragoste de român se îngrijește de școlile ce le are în pază.

De altfel nici cu preoții nu stăm mai bine. Din cei 19 preoți ai desp. au luat parte patru inși: Basil Stoian, Ioan Savu, Ioan Todoran și Petru Gruia. Acest din urmă venind la adunare fără învățătorul său. Părintele Gruia de tânăru dă dovezi de-o frumoasă muncă, ca puținii altii. Sfinția Sa și părintele Stoian s'au înscris membri ordinari la Reuniunea învățătorescă.

După serviciul divin au ținut două prelegeri d-nii Ioan Frâncu și Ștefan T. Seceta președintele despărțământului. Dl Ioan Pleșa din Velt a ținut o disertație: „Pedagogia sociologică” și Ioan Frâncu din Dârlos: „Cum e învățătorul așa e și școala”.

Atât prelegerile practice, cât și disertațiile au fost declarate de bune. Cu deosebire disertația dlui Frâncu a fost de actualitate și foarte acomodată.

Cronica sportivă.

Victoriile trupei românești „Petru Maior”.

Budapesta, 5 Decembrie.

Decembrie cu tristețea sa ne gonește în sălile de muncă. Sezonul de football încheiat, colloquiile la ușă, ceriul nouros. Sezonul acesta de toamnă a fost un sezon de glorie și izbândă pentru echipa „Petru Maior”, care atrage deja atențiunea străinilor asupra sa.

Cu o oareșcare duiosie și mândrie îmi reamintesc o zi de primăvară când un tânăr universitar adunase vre-o 7—8 studenți, urcă cu ei dealul „Gellért” și acolo sus pe-un platou în bătaia unui soare de Martie, făcu prima antrenare... Abia 7 luni de atunci și azi „Petru Maior” are o echipă, care a luptat un sezon întreg neînvingând de nimeni. Insufletirea celor 7—8 inși de astăprimăvară a dat societății „Petru Maior” patru echipe de football... Iar pentru progresul acestor echipe e deajuns să amintesc, că la vară echipa I va face un turneu prin București-Belgrad luptând cu reprezentativii de-acolo. Iuțea aceasta uimitoare mă umple de încredere, că nu peste mult timp societatea română va îmbrățișa sportul pe toată linia. Căci e de plâns, avem atleți de cele mai bune condiții cari sunt condamnați la neactivitate. Greșala nu e a publicului, ci a acelor cari nu văd dezvoltarea apusului în sensul acesta și nu atrag atențiunea publicului asupra sportului. O mare autoritate trecuse zilele acestea prin Pesta, convocă studențimea și-o sfătui să facă o revistă, prin care să „revoluționeze” starea culturală a burghezimei noastre. Pentru acest om sportul, ca o forță culturală, nu înseamnă nimic. Poate nici n'a observat agitația sportivă din studențimea universitară...

Cele mai bune universități, engleze au *cei mai buni sportivi englezi*. Studenții danezi, germani și finlandezi fac minuni în recorduri, iar conducătorii culturii românești nici nu-și țin de datorie, ca în fața unei studențimi, a cărei 70% sunt sportivi, cel puțin să amintească despre sport, ca de un mijloc de progres. Sportivii, azi, cu voință și energia lor stăpânesc societatea. Până când omul de rând se mărginește la dorințe vagi, pentru sportiv raportul cu lumea externă se reduce la fraza: „eu vreau, eu fac”. „Trecută a vremea frazelor răsuflate” zicea oratorul — „faceți o revistă” (adaug) că eu am o revistă cu care nu pot revoluționa burghezimea... eu fac poezii, fac spirit... mișcări mai pu-

ține... Sportul nu e numai o mișcare a membrilor, el trage după sine și o undulare a sufletului... După izbânda echipei „Petru Maior” la Caransebeș față de clubul maghiar de-acolo, preoții privitori însuflețiți ne țineau discursuri și vedeau în noi ființa unui viitor mai hotărât, mai disciplinat și mai puternic, căci sportul și indersebi sportul național produce efecte uimitoare... Priviți pe finlandezi ce învingere morală au re-purtat asupra rușilor *prin sport*. Ungurii înving lumea în sportul scimeii, ziarele lor zilnic au coloane despre sport iar pentru publicul românesc sportul nici nu există. Greșala e acelor, cari îl informează.

Societatea „Petru Maior” e prima instituție care s'a ocupat cu propagarea sportului. Necesitatea unei astfel de propagări se observă din rezultatele acestei societăți. A cui va fi izbânda? Vom vedea!

Joi am avut o zi de adevărată izbândă morală. În zilele precedente o agitație generală stăpâna sufletul studențimei române. Era vorba de ultima întrecere de football... De câștigăm suntem nebătuți în sezonul acesta.

În prezența mai multor sute de oameni jocul se începe la orele 3. Dușmanul echipei „Petru Maior” e colegiul „Szent Imre”, în echipa căruia joacă jucători din „33 FC” I și „Maic” I. La echipa noastră, când intră pe teren, se observă o deprimare sufletească. La antrenarea pe o poartă clasicii noștri Gruescu și Câmpian par nervoși... Cu astfel de dispoziție puține șanse avem. Un sunet de sireună ne atrage atențiunea. Jocul se începe. Collegiul începe și în câteva momente e la poarta noastră, combatantul de mijloc vrea să plaseze mingea în colțul porții, cu inima strânsă așteptăm cu toții „goalul”, când iată că sosește ca un turn de apărare „beck”-ul Pfeil, care cu o izbitoră puternică trimite mingea dincolo de linia de jumătate... Combatanții noștri pornesc un atac rațional și frumos, însă dușmanul Stiesel („33 FC”) stă ca o stâncă... Gruescu, mârghinașul nostru, în urma unor leșinuri e indispus... Leucuta, neastâmpăratul nostru acoperitor, e înlocuit de fratele său cel mai mic, însă acesta e departe de a ne fi folositor. Jocul e variat, atacurile se schimbă cu repeziunea fulgerului... Acum dușmanul e periclitat de idealul joc al lui Câmpian, iar în următorul moment numai agerimeii portarului Tripa îi putem mulțami că a scăpat fără goal. Dușmanul face o ilegalitate, Suciu dă pedeapsa... combatantul Belu aleargă... un arc maestros descris de minge în aer... portarul dușman se avântă zadarnic mingea cade în mreje... goal... Publicul frapat de frumosul joc al lui Belu erupe în aplauze... De-acți începând dușmanul e dur... Terorizează judele schiopătează oamenii noștri... însă peste 10 minute Belu ridică raportul „goal”-urilor la 2:0 în favorul nostru... Acum din echipa dușmană Pitioff, Stiesel, Fackelmann, (acest din urmă juca odată în Arad în „AAC” I)-es în linia de bătae și ne egalizează... Însă această egalizare n'a fost de loc reală... Salvan șampionul nostru, care până aci făcea minuni, acum schiopătează. Suciu, desarmat de o lovitură ilegală a dușmanului Stiesel... Sub influința îmbărbătarilor ce veniau din public P. M. face atac peste atac, însă jocul dur al dușmanului strică totul. Ce păcat că ungerii din capitală văd în sportivii români numai dușmani politici și nu se abțin dela vederea aceasta nici în sport...

În ceea ce privește jocul întreg „Petru Maior” în combinațiuni era superior dușmanului. Câmpian, combatantul nostru de mijloc, a avut o zi frumoasă. Combinațiuni pe cât de variate pe atât de neașteptate și frumoase caracterizau jocul său inlocuibil... Mârghinașul Drăgan, vestit în fugă, nu-și afla locul... Mai e de remarcat jocul folositor al studentului Ungurean, care în calitatea sa de apărător ne prezintă o valoare remarcabilă. Rezultatul frivol 2:2.

Jocul se sfârși fără izbândă și fără bătae. În urma generozității maghiare jucătorii noștri duc câteva umflături acasă... Sezonul s'a încheiat... Până la primăvară nu vom lupta cu nimeni...

Ziua următoare mingea fu desumilată într-o vădită părere de rău a jucătorilor... În ochii lor cetia o tristețea pronunțată: patru luni de repaos, de neactivitate sportivă... Iarba terenului

va fi acoperită de lînțoiul alb al zăpezii... De-acum s'au sfârșit glumele vesele inspirate de teren. Aprinșii combatanți, constrânși la liniște... mingea în fața noastră desumflată, moartă... O resemnare înduioșătoare stăpânește inimile fotbalistilor la gândul că: sezonul s'a sfârșit...

Mâne la colloqui, — la revedere în Martie!

Lisandru.

ECONOMIA

Bursa de cereale din Budapesta.

(După 50 kgr.)

— 6 Decembrie.

Grâu pe Aprilie 1914	cor. 11.46
Secară pe Aprilie 1914	8.72
Ovăș pe Aprilie 1914	7.51
Porumb pe Maiu 1914	6.48

Bibliografie.

Au apărut:

Cântări funebreale de Nic. Ștefu, inv. pens., ce se cântă la înmormântări și parastase, pentru cor pe *trei voci egale* și se pot cânta: cu cor de copii, cor de fete, de adulți sau și numai de trei persoane, solo.

1. Amin (lung); 2. Doamne miluiește-ne te 3 ori; 3. Da-ne Doamne—Doamne miluiește-ne; 4. Amin (mic); 5. Cu sfinții; 6. Adusmi-am aminte; 7. Plâng și mă tânguiesc; 8. Aliluia; 9. Și duhului tău; 10. Mărire ție Doamne; 11. Doamne miluiește-ne (odată la deslegare); 12. În veci pomenirea de 3 ori; 13. În veci pomenirea (lung pe drum); 14. Sfințe Dumnezeule; 15. Psalm 50: Miluiește-ne Dumnezeule; 16 Omul e ca iarba și ferită e calea.

Melodiile au de bază podobia dela glas 5.

Prețul unui exemplar 3 coroane + 10 fileri portu postal. Se află de vânzare la „Librăria diecezană”, Arad, strada Deák Ferencz Nr. 33.

Ion G. Stoian, atașatul comercial al României în Italia: **Pentru învătura tărânilor**. Tipografia „Speranța”, Strada Pătrașcu-Vodă, București, 1913.

Traian V. Tăranu, licențiat în științele comerciale: **Contractul muncii în comerțul din România**. București, 1913. Prețu 50 bani.

„Noi”, organul studenției române Nr. 6 cu următorul material bogat: Cuvântul nostru, — Dr. Urban-Jarnik: Ceva despre societăți în genere și despre cele studențești îndeosebi. — F. S.: Momente din istoria pământului. — Oskar A. H. Schnitz: Tinerimea franceză. — Lanceor Marlowe: Umbra fără pace. — I. P.: Prin munți. — Cor.: Scrisoare din București. — Cronică. — Bibliografie. — Poșta redacției. — Redacția și adm. Cluj, strada Unió Nr. 13.

„Foia școlastică”, organul Reuniunilor învățătorilor gr.-cat. arhidiecezani gherlani, hățăgani, lugojeni și sălăjeni.

„Noua Revistă Română”. Director: C. Rădulescu-Motru. — Noutăți: Cartea Verde. — Culturale: Dimitrie Gusti: În memoria lui Vasile Conta. N. I. Apostolescu: Bolinteanu. — Scrisori din Rusia: Dr. I. Duscian: Aspecte din pictura rusească: N. N. Ghe. — Literatură: F. Aderca: Romante. Louis Nazzi: Prepeșița. Const. Stoica: Ritmuri minore pentru o doamnă. — Cărți noi: M. Tonca: Mihail Rădulescu: „Analiza cunoașterii omenești”. — Cronică teatrală: N. Davidescu: „Crăciunul lui Osman”, I act; „Ave Maria”, 3 acte. Total: 4 acte de Victor Eftimiu. — Insemnări: Evreii și literatura. — Noui contribuții românești în psihologie. — Louis Nazzi. — Ce este cu discursul lui Ion Vodă? — Revista revistelor: Viitorul Social. Le Mouvement Economique. Revista Armatei. Re-

vista Ortodoxă, Economia Națională. Opinia Liberă, L'Intermédiaire des Educateurs. — Memento.

„Cosinzeanu”, revistă ilustrată săptămânală. Din sumarul acestui număr semnalăm: Articole: Prințesa Maria. Monumentul Suvaroff. Noul cap încoronat al Albaniei. O lume nebăgată în seamă... O modă nouă. Rânduri mărunte. Literatură: I. U. Soricu: Rămâi cu mine, poezie. T. Murășianu: La casa părintelui Mitrea, nuy. Liviu Rebreanu: Cântec, poezie. G. Courteline: Pianul, nuvelă, trad. (*) „In Bulgaria”. A. Franca — V. Stoica: Crima lui Sylvestre Bonnard, roman.

Ilustrații: Monumentul Suvaroff. — Prințipele Wilhelm de Wied cu prințesa Sofia. — Prințesele ruse Olga și Tatiana. — Tarevna cu fiul său Tareviciul. — Prințesa Maria a României. — Prințesa Elisabeta. — Prințul Carol, ca ofițer și în civil. — Tarul Nicolae II al Rusiei. — Duel între sălbatecii din Oceania. — Vedere dela Canalul „Panama”.

POȘTA REDACȚIEI.

Lui O. C. T.

Nu vreau preailustre maistru
Sa-ți aplic nici un perdaf,
Ci întreb: Ce-ți greși Brezeanu
De-l târâși la fotograf?!

Roderigo.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Alexandru Comșa, Comana. Am primit 7 cor. în abonament până la 28 Februarie 1914.
Traian V. Motora, Vorța. Am primit 6 cor. ca abonament până la finea anului curent.

Ioan Pop, Ercea. Am primit 14 cor. ca abonament până la 31 Martie 1914.
Vasile Ionașcu, Vama. Am primit 14 cor. ca abonament până la 30 Iunie 1914.

Aliusia Petric, Lugoj. Adresa cerută nici noi nu o cunoaștem.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Nr. 989/1913 P. Z. (Reproduceri nu se onorează).

PUBLICARE DE LICITAȚIUNE.

Pentru exarândarea moșiei comasate într'un complex a fondului Carol Baron Brukenthal, care sta sub administrarea presbiterului ev. lut. din Sibiu (Nagyszeben) și care se afla pe teritoriul comunelor Bethlenszentmiklós și Alsókápolna în comitatul Târnavei-mici (Kisküküllő m.) în o depărtare de 2 km. dela halta de tren și în o extindere de 1900 jugere catastr., împreună cu o mare curte, o moară cu patru petri, regalul de târg de an — se publică a doua licitație verbală cu observarea ofertelor intrate, cu prețul de strigare în mărimea arendei anuale de până acum.

Licitatia verbală se incepe în 28 Ianuarie 1914 a. m. la 10 ore în Sibiu, piața Huet Nr. 1 în sala de ședințe a presbiterului ev. lut. și până în ziua aceasta a. m. 9 ore se pot înainta la subscrisul presbiter și oferte timbrate conform legii sigilate și însoțite de un vadiu de 2200 cor.

Vadiul se poate depune în bani gata, în libele de depuneri, în scrisuri fonciare sau în hârtii de valoare recunoscute de stat la cautiuni, cari se primesc până la 2/3 a valorii de curs.

Presbiterul își rezervă dreptul nu numai a alege fără considerare la ofertul cel mai bun din ofertele înaintate, ci și dreptul de a nu primi nici unul din ofertele date.

Periodul de arândă începe la 1 Noemvrie 1914 și se termină cu 31 Octomvrie 1926.

Capital necesar 260.000 cor.
Condițiile mai de aproape se pot afla în biroul direcției bunurilor (Piața Huet Nr. 1).

Sibiu (Nagyszeben), la 29 Noemvrie 1913.

Nr. Di 1601—3. Presbiterul ev. lut.

Noutăți literare!

De vânzare la librăria „Concordia” Arad
Strada Deák-Ferenc nr. 20.

O. Goga Din umbra zidurilor. Poezii	2—
Gustave Flaubert. Salambo. Roman. Traducere de Ludovic Dauș	2—
N. Pora. Intre viață și moarte. Nuvele	2—
Biblioteca Flacăra „Românii celebri” Aurel Vlaicu	—60
Edmond Rostand. Romanșiosii	—50
Victor Eftimiu. În temnițele Stambulului	—50
Stefan Lazar. Floarea Betuliei. Roman din epoca asi-ro babiloniană. Traducere de Alexandru Ciura	180
Gheorghe Stoica. Alte vremuri. Schițe și povești	2—
I. Agârbiceanu. În Intuneric	2—
N. Iorga. Istoria armatei românești vol. I. General Al. Candiano Popescu. Răsboiul neatârării. Asaltul și luarea Griviței	250
Bibl. Minerva No 137 Harriet Beecher Stowe Coliba lui Moș Toma. Roman	—30
Catulle Mendes. Romanul Roșu	—30
Al. Dumas Tatăl. Cel doi studenți	—30
Voltaire. Povestiri	—30
Carl Ewald. Icoane din viața plantelor și animalelor	—30
N. N. Beldiceanu. Chilia dragostei	150
Dragoslav Volintirii	180
Bucura Dumbrava, Pandurul	3—
D. D. Pătrașcanu. Timotheiu Mucenicul	2—
G. Diamandy Chemarea codrului. Poveste vitjească în 3 acte	150
Goldis László. A nemzetiségi kérdéssöl	1—
I. L. Caragiale. Schițe nouă	12—
Emilia Tailer. Din tainele simțirei. Nuvele și schițe	150
N. Bălcescu. Istoria românilor sub Mihai Vodă Viteazul, ed. II.	2—
P. Ispirescu Legende sau basmele românilor ediția II cu peste 480 pagini	150
Eliodor Constantinescu prof. secundar. Școala primară superioară în Franța. Școala medie în România	2—
Stelian I. Constantinescu, profesor. Din problemele educației Studii psihologice și pedagogice	3—
Marin Demetrescu. Lecturi geologice	—50
Ioana Cornelia Delatimana, 100 basme și istorioare pentru copii. Cu 51 ilustrații	250
Povestiri de H. Andersen. Cu ilustrații	250
Pentru copii cei buni. Povestiri de Augusta Rubenescu	1—
C. Collodi. Păcăniile lui Tândărică (Povestea unei păpuși de lemn). Cu 56 ilustrații Trad. din italienește de A. Buzescu	150
Vasile Pop. Iubirea e biruitoare	2—
N. Iorga. Cugetări	250
St. O. Iosif. Cântece	2—
Dr. Petru Pipoș, Istoria pedagogiei pentru preparandii. (Școalele normale Ediția a IV-a	5—
Dr. Petru Pipoș. Metodica școlii populare pentru elevii institutelor pedagogice. (Școalele normale). Ed. IV-a.	5—
Dr. P. tru Pipoș. Didactica pentru elevii institutelor pedagogice (Școalele normale) Ediția V-a	4—
Pro Patria. Povestire despre începutul și menirea neamului românesc de Dr. I. Drăgescu	3—

Bibl. Teatrală.

Nr. 30. Iepurașii la școală, de Aurelia Păcățian-Rubenescu	—20
31. Farmacistul. Comedie într'un act de Max Maurey	—32
32. Glorie postumă, 1 act de A. Micho. loc. de I. Schiopul	—40
33. O repetiție, dialog, loc. de Marilina Bocu	—20
34. Un capriciu. Comedie într'un act	—48
35. Un accident curios. Comedie în 3 acte	—60

FACEȚI O INCERCARE! „CARNEVAL”

(scutit prin lege).
+ CEA MAI EXCELENTĂ +
SPECIALITATE de GUMĂ IGIENICĂ.

Garanță pentru fiecare bucată.
Prețul unei duzine în pachetare originală 6 cor.
De vânzare în centru, la:

Büchler Gyula

WIEN, VII., Keiserstrasse nr. 109

Prețuri unguere gratis (pentru o marcă de 20 fil, se trimite în plic închis). — Revanzătorilor li-se dă provizie mare. (Ke 1548)

Cea mai left nă sursă de cumpărat lemne
Intreprindere de firez-motor

„Hunyadi”

Arad, str. Kossuth nr. 9. Telefon 658,

unde se capătă în permanență lemne foarte bune uscate și creparte, transportate acasă în saci plumbuiți 100 kgr., pe 3 tăieturi 3 cor. Lemne în stânjini și vagoane cu prețuri foarte ieftine. — La dorință mergem acasă și ne angajăm pentru tăiatul lemnului cu firezul nostru motor. — Principiul nostru este serviu prompt și conștiințios. — Scanduri întrebuintate, de diferite grosimi, bune, se vând cu prețuri foarte ieftine. (Ha 1484)

Minunea industriei!

Marele „krach” din New-York și Londra s'a resimțit și în Europa. În consecință o mare fabrică de argintărie se vede îndemnată să pună în vânzare, pe lângă un neînsemnat câștig, toată marfa ce o are în magazinată. Subscrierul sunt autorizat să implinesc această încredințare și 15 cor. 50 fil. în consecință pentru numai expediez următoarele obiecte:

6 buc. cuțite de masă, foarte fine, cu prăsele veritabile engleze.
6 buc. furculițe americane patentate, dintr'o buc.
6 buc. linguri pentru mâncare
12 buc. lingurițe
1 buc. lingură mare pentru zeamă
1 buc. măsoarător pentru lapte
6 buc. tase engleze „Victoria”
2 buc. feșni elegante pentru masă
1 buc. stre nrător pentru ceai
1 buc. presărător fin pentru zahăr.

42 buc. numai cu 15 cor. 50 fil.

Mai de mult aceste 42 obiecte se vindea cu 80 cor., iar acum se vând pentru un preț minimal. Argintul american brevetat e un metal, dinlăuntru și dinafară, alb, care argint își conservă colorarea timp de 20 de ani, ceea ce garantez.

Ca dovadă că nu e o mișelie, restitui banii oricui nu-i va plăcea marfa cumpărată. Folosiți-vă de prilej, ca să vă procurați o elegantă garnitură de argint, care e un admirabil cadou de nuntă și ocazional, apoi e potrivit oricărei gospodării. De vân- HIRSCHBERG H lic. pentru exportul argintărilor americane
WIEN, II., Rembrandts rasse 19. :: Telefon 14597.

Exp. diere în provință cu raburs sau p. legă trimiteră anticipativă a banilor.

Prăf pentru curățit 20 fileri.

Veritabile numai cu marca ce se vede ac

Extras din scrisori e de recunoștință.
Baroneasa Edelsheim m-a recomandat călduros garniturile cumpărate dela dv., de aceea te rog să-mi trimieți și mie două gar ituri.

Tisza Ilona n-ssc. Degenfeld, baroneasa Schomburg. Suntem foarte sat sfăcuți cu garnitura trimeasă și rugăm încă o garnitură Superioara institutului Maria, Budapesta IX., S. rok 4ri-utea nr. 3.

Am primit cele comandate și sunt foarte satisfăcut cu ele. Rog încă o expeditură. Ke 1563 Cluj. Baron Bánffy.

BUDAPEST P. SIMONS Hotel „ZUR STADT PARIS”

Nou renovat!

Nou renovat!

E 1127

Hotel de renume. 100 chilii cu aranjament confortabil dela cur. 3. în sus. Lumină electrică și serviciu (curățirea hainelor). Spre întrebuintare stă la dispoziție telefonul urban 27 56 inclusive baie în hotel. Cafenea elegantă Restaurant excelent în Parterre. Berărie în „BACHUSKELLER”. Prețuri solide. Multa tranvaielelor orășanești cari aduc la toate gările și stațiunile vapoarelor.

Fabrică de motoare cu gaz în Drezda soc. pe acții mai nainte Moritz Hille.

Cea mai veche și mai mare fabrică de motoare cu gaz în Germania-centrală.

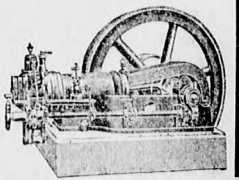
Agentură principală:

Kalmár Ernő

Budapest, VI., Podmaniczky-u. 4. Telefon 22-76.

Motoare în orice mărime.

Motoare cu benzină, gaz, petrolu, oleiu brut, gaz terestru, Diessel și absorbitoare. (Ke 1582)

60 fl.
+ 20 fileri
porto postal

Cetiți cu atențiune!

60 fl.
+ 20 fileri
porto postal

Calendarul partidului național român pe anul 1914.

Este cea mai însemnată publicație românească în acest gen.

Calendarul partidului național român este singularul calendar care, prin conținutul său bogat, poate mulțumi pe oricine.

Calendarul e gata și acum se află la compactor (legătorul de cărți) și în zilele apropiate vom începe expediarea

De aceea nimeni să nu-și cumpere calendar până când nu va fi văzut pe acesta, care ca și în anul trecut, — va fi cel mai mare, mai bogat și mai ieftin calendar românesc.

Insoțiți-vă mai mulți și ne scrieți pe o carte poștală câte bucăți să vă trimitem când va fi gata

Condițiunile de vânzare:

Calendarul se vând numai pe bani gata.

Prețul 1 ex. . . 60 fil., pentru trimiterea cu posta a se aătura încă 20 fil., deosebit
5 „ . . 3 cor — franco
10 „ . . cu 20% rabat, nefrancat
20 „ „ „ „ „
30 „ „ „ „ „ francoat
50 „ „ „ „ „

Dela 50 ex. în sus până la 100 ex 25% rabat franco.

Comenzile și plățile să se facă la adresa
Administrația ziarului „Românul”, Arad str. Zrinyi nr. 1a.

60 fl.
+ 20 fileri
porto postal

Cel mai bogat și mai ieftin calendar românesc!

60 fl.
+ 20 fileri
porto postal

Singurul calendar care poate mulțumi pe oricine!

Cea mai însemnată publicație românească!

AVIZ.

P. T.

Am onoare a Vă aduce la cunoștință, că am cumpărat

atelierul de croitorie

a dlui Tury Nagy Lajos, fondat deja acum 34 ani, — pe care de azi începând îl conduc ca proprietatea mea sub firma impropriată

„TEODOR CRISTEA”.

Starea mea materială solidă, activitatea îndelungată dezvoltată la primele firme de croitorie din patrie și legătura ce o am cu renumite fabrici de postavuri din străinătate, mă pun în plăcuta poziție de a putea satisface tuturor așteptărilor. Prea stimaților mei mușterii. — Rugându-vă, să binevoiți a mă onora cu prețurile D-voastre comenzi și asigurându-vă, că îmi voi da toată silința ca să Vă câștig încrederea și mulțumirea, semnez cu deosebită stimă:

Teodor Cristea

Budapesta, IV., Váci-utca nrul 51.

IN INTERESUL NUMAI AL BĂRBAȚILOR.

specialități de preservative de gumă și bătăci de pește veritabile franceze și americane. Recomandate de către „FATIME” și „SEMIRAMIS” cele trei medici, mai subțiri și mai sigure fabricații. Scutite prin lege, aceste preservative se află de vânzare exclusiv numai la firma mea. — Prețurile: 12 buc. în pachete originale cor. 4—, 8—, 10— și 12—.

Capot american (scurt) 4—6
Bătăci de pește 12 buc. fine 6—10
Noi plusultra 12—10

COLECȚIE DE MUSTRE.
12 buc. cor. 6—, 25 buc. cor. 8—.

Preservative p. femei „Pessarium oclusivum” K. 3—5
Bandage cu coardă de otel verit engleze 7—10
Cu peluță pneumatică sistem Keleti, brev. ces. și reg. 12—
Suspensor 1—240
Legătoria p. femei 5—11
Legătoria p. băieți 16—24
Ciorapi de g. nă. 3—12
Irigator comp. ecl. 5—9
NOUTATE! „Auto vaginal Spray”, cel mai sigur preservativ pentru femei. 15—
Expedierea se face în mod discret. Catalog ilustrat gratis și franco.

KELETI J. Fabrică de articoli de guma și pentru îngrijirea bălănilor.
BUDAPEST, IV., Koronaherczeg-utca 17 szám.

Bătăturile,

scortogenia pielii, urciorii de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți „CANNABIN”
1 sticlă 1 cor., francoată
1 coroață 40 fil., 3 sticle franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Király-u. 12 și la pregătitor: Dr. E. FLESCHE, farmacie la „CORONAN” în Győr.

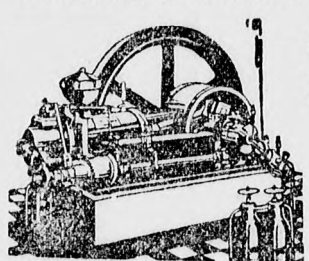
Fondat în a. 1945. Telefon 162—01.

DREHER IGNACZ ÉS FIA

fabrică de mărfuri fine de oțel
BUDAPESTA, IV., Kossuth Lajos-u. 14.

Oferă totfelul de cutite de bușunar, foarfece, briciuri, achizite pentru ras și manikur, tacâmuri pentru poame și pentru miasă, instrumente pentru grădină și articoli de economie. Cereți catalog. (K 500—50)

CELE MAI BUNE MOTOARE!

Garantia pe mai mulți ani!

Ke. 1201

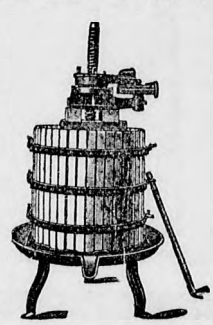
Condițiuni favorabile de plată!

Motoare Diesel originale Körting
Motoare absorbitoare de gaz și de benzină. Garnituri de îmbălit cu benzină și ulei brut, cu vehicule Noutate senzațională! Noutate senzațională!
MOTOARE CU OLEIU BRUT
fără stropire cu apă, — cap de aprins și fără compresor

Gellért Ignác és Társa
birou tehnic.
BUDAPEST, V., strada Koháry nr. 4.
In interesul d-voastră cereți prospect!

PRESE DE VIN

bune și excelente
liferază din fabrica
societății industria-
șilor de fer din

Kecskemét
ca membră a societ.

O. K. H. societatea
Ipari és Házipari szövetkezetek
Beszerző és Ertekesítő Központja
Budapest, VIII., József-körút 36.
Cereți prețurent.
Go 1304

Lemne ieftine pentru încălzit,

vânzare și întreprindere pentru tăiatul lemnului, ARAD, piața Tököly. Clădirea băii Katalin. Telefon: 811.

Lemne de foc mărunțite, transportate acasă, 2 cor. 80 fil. 1 majă metrică coals de Prusia 5 cor. 40 fil. 1 majă metrică pătrați de cărbuni de nuc de Prusia 5 cor. 20 fil. 1 kgr. cărbuni de lemn 12 fil.

Mașini pentru tăiatul lemnului poate fi comandată în orice timp prin tel-fon. Zilnic pâine Dozsa proaspătă, albă 1 kgr. 30 fil., jumătate neagră 1 kgr. 26 fil.

Roagă binevoitorul sprijin al on. public

IVAN și MIHALECZ.

(I. 1490—10) TELEFON: 811.

Hoffmann Sándor, magazin de dantele

ARAD, numai în Andrassy-tér numărul 20. (palatul Fischer Eliz).

Mare hală de dantele

dantele fine de malin, rüché, broderii, funde, țesături de dantele, gulere de dantele, asortiment foarte bogat, prețuri foarte moderate. Decouri, blane și totfelul de achizite p. cusătoare și p. casă.

Ho 1386

!! Rog să priviți vitrelele mele !!

Ciorapi de mătasă în culoare neagră, și altă culoare.

Mănuși groase în orice culoare.

Au sosit voalurile „TANGO”.

Ciorapi de școală calitate excelentă.

Mănuși triot p. femei 1 pereche 50 fileri.

Dantele fine de ață, 1 m. 32 fil.

Funde late, 1 m. 48 fil.

Dantele de oca-siune 1 m. 9 fil.

MONS
ARIS
renovat!

0 chiliti cu
dela cur.
lectrică și
elor). Spre
dispozitie
inclusiv
eleganță
Parterre.
KELLER.
tranwaie-
ic la toate
vapoarelor.

Drezda
Hille.

brică de
centrală.

mașinist-
diplomat.
fon 22-76.

60 fil.
+ 20 fileri
porto postal

Cea mai însemnată publicație românească!

60 fil.
+ 20 fileri
porto postal

Societatea de asigurare olandeză societate pe a ții

„Algemeine Maatschappij van Levens-
verzekeringen Lifrente“ in AMSTERDAM.

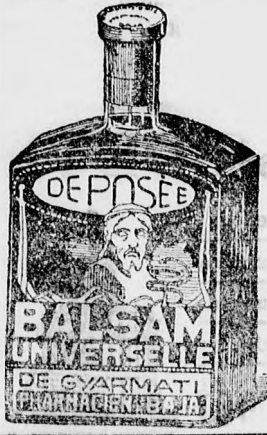
Directiunea p. Ungaria se află în palatul propriu al inist în
Budapesta, Kálvin-tér, Baross-utca 1, Üllői-ut 2—4 sz.
Intrarea prin poarta nrul 4 din bulevardul Üllői.

Cele mai ieftine taxe:

Suma asigurărilor la sfârșitul anului 1912	peste 406 mil. cor.
Suma rezervelor	120.416.453 cor. 94 fil.
Afară de rezerva replătilor	986.409 cor. 14 fil.
Plățile de până acum făcute asiguraților	13.153.380 cor. 05 fil.

(E 1146)

DELA UN STOMAC STRICAT

provin nenumărate boale.

Totdeauna să nizuim să avem apetitul
și mistuirea în ordine

Balsamul „Universal“ al lui Gyarmati e un mijloc miraculos de casă,
are aromă plăcută, care luat într-o lingură
de cafea e nevătămă or sănătății
Balsamul „Universal“ al lui Gyarmati are efect excelent la lipsa de apetit,
mirosul rău de gură, răgăială, colică,
aprindere de stomac, sgârșiri, boale
de intestine și de ficat, etc.

••••• 1 sticlă de probă 1 coroană. •••••

••••• 12 sticle franco numai 5 coroane. •••••

Singurul proprietar: Farmacia orășanească

a lui EMIL GYARMATI în Baja.

De vânzare numai la proprietar. Ke 1446

In atențiunea concetățenilor!

Marea Hală Centrală ARAD,

bulevardul József főherceg ut numărul 1.
Vis-à-vis cu palatul primăriei. (Palatul casei de păstrare „Victoria“)

e cel mai ieftin isvor de cumpărat
obiecte de jucărie lucrate artistic ar-
ticole de porcelan, sticlă și obiecte p.
economia de casă, mare asortiment
de tăși pentru copii de școală, plăci
pentru gramophon cu cântece româ-
nești permanent în mare asortiment.

He 1859

Paltoane p. iarnă:

Dublé-raglan	dela 38 cor.
Surtuce H malaya și Velour, până la spate cu blană de mătășă	50 „
Paletou-Crull, în culori moderne	40 „
„ de plissa, jum. lung	60 „
Surtuce de plissa, 140 cm. lung	100 „
„ de astrahan plisea	120 „
„ pentru teatru	60 „

Costume:

Costume moderne, din lână engleză	dela 50 cor.
„ din Crull în culori	70 „
„ cea mai nouă lână de Cottlein	80 „
„ de apart velour-ratiné	100 „
„ lână de ramage, după cea mai nouă modă	130 „

Pentru copii:

Surtuce pentru copii, croială ele- gantă	dela 10 cor.
Surtuce pentru bacișe	20 „
Surtuce pentru copii seminariști, execuție elegantă	20 „
Pardesiuri pentru fete, din cea mai nouă lână Crull	40 „
Costume-baciș	40 „

UNGÁR

MAGAZIN

Budapesta,
IV., Kossuth Lajos nrul 2.

Cele mai proaspete noutăți de
modă de Paris și Berlin.

Ateliere proprie pentru croi-
torie engleză și franceză.

Cereți revista mea de modă!

E 1500

Lânării:

Paletouri Karakül sau Sleirasse, jum. lung	dela 100 cor.
Paletouri Karakül sau Sleirasse, 140 cm. lung	200 „
Blaue de oraș, după cea mai nouă croială, blănite cu lână	150 „
Blaue de călătorie, lână engleză	90 „
Roouri persiane	500 „
Garnituri de lână, execuție elegantă	80 „

Talii, halaturi:

Talii, de crep de lână	dela 10 cor.
„ din orice mătășă	24 „
„ crep de chine	28 „
Halaturi, de flanel lănos	19 „
„ de postav și ratine	24 „

Toalete:

Toalete, croială modernă din moire în culori	dela 150
Toalete, crep lănos	60
„ de chine	90

Articulul de reclamă al săptămănei:

Roc-sic pentru bacișe din lână te-
ghet sau engleză 15 cor.

A se vedea în vitrina din str.
Városház-utca.

BALSAMUL FARMACISTULUI A. THIERRY

Are efect neîntrecut la boala de plămâni și de piept, moderează catarul, încetează tusea împreună cu dureri. Încetează aprinderea de gât, răgușala și boala de gâtlei, precum și febrința, durerile de stomac și colica. Vindecă hemoroizii și boala genitală, curățește rinichiul, desceapă pofta de mâncare și promovează mîsturea. Mijloc excelent contra durerilor de dinți, a dîșilor găunoși, contra mirosului greu de gură, precum și contra tuturor boalelor de gură și dinți, răgușelei, încetează mirosul greu provenit din gură sau stomac. Mijloc excelent contra hîmbicului lat. Vindecă orice rană, focuri de rani, orbalul, beșicele provenite din ferib. (te) buhoalele, urciorul. Are efect excelent contra durerilor de urechi. E bine să se găsească în fiecare casă pe timpul cînd bîntuie influența, holera sau alte boli epidemice. Adresați-vă lui, A. THIERRY, farmacist la „Ingerul păzitor”, PREGRADA, lângă Rohitsch 12 sticle mici sau 6 mari, sau 1 sticlă mare specială 5.00 cor. La com. de mai mari, se acordă rabat considerabil!

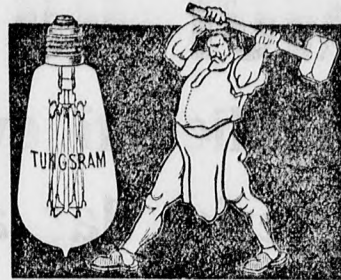
Allein echter Balsam von der Schulfengal Apotheke des A. Thierry in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

VERITABILA ALFIE-CENTIFOLIA A LUI A. THIERRY împiedică și încetează înveninarea sîngelui orice operație dureroasă adeseori devine de prisos. Folositoare femeilor lăuze contra durerilor de țate. — opririi laptei și întăriri țitelor. Are efect sigur și excelent contra orbalului, picioarelor rănite, rănilor, umflării membrilor, — durerilor nervoase în oase, buhoalelor, — sdrăbitor, împinsăturilor, tăieturilor și contra altor rani. Îndepărtează corpuri străine și anume: sticlă, vase, praful, saltru, spini etc.; efect excelent la congresente, carbunculul, rac, vermi, putrezire, bășici, rani provenite din arsură, boala îndelungate imbulzirea sîngelui, scurgerea urechilor, precum și la opărirea pielii copilărilor etc. etc. 2 tegle cor. 3.60. Expedarea se face numai cu ramburs sau trimițându-se banii înainte. În Budapesta de vânzare la: farmacia Török József, și în numeroase farmacii. În cantitate mai mare de vânzare la drogherie Thalmyer és Seitz, Hochmeister, Udoval și Radanovits Testvérek în Budapesta, ori direct de la A. Thierry, farmacie la Ingerul păzitor, Pregrada, lângă Rohitsch. În Arad de vânzare la: farmacia Földes Kelemen și Sfântul Ștefan a lui Hehs Vilmos.

„TUNGSRAM”

lampă de sîrmă
cu sîrmă învălită.

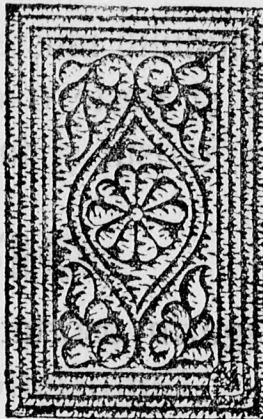
Bo 948

FOARTE DURABILĂ

STERN S. FABRICĂ DE PLAPOME ȘI ALBITURI PENTRU PATURI

CLUJ (KOLOZSVÁR), strada Szentegyház-u. nrul 7

Atrage atențiunea on. public din loc și din provincă asupra

fabricii de plapome și albituri p. paturi aranjată cu excelente puteri de muncă.

Execută plapome, matrațe, totfelul de albituri pentru paturi, din material excelent, în mod prompt și cu prețuri convenabile.

Primește spre transformare plapome și albituri vechi p. paturi.

Se 1219

Apaducte

Incălzire centrală cu apă și aburi, ventilatoare, aranjamente pentru ferbătoare cu aburi și spălător cu aburi, pompe, closete

Knuth Károly

Inginer și fabricant, liferantul de carte al Al. Sale ces. și reg. arhitect Josif

Budapest, VII. Garay-u. 6-10 sz.

(E 691-20)

S'a deschis marea expoziție de Crăciun în Bazarul de concurență dela teatru

Rog on. public ca în interesul lui propriu, dacă vrea să cumpere ieftin și bine, să cerceteze specialitățile de jucării și păpuși, unele mai frumoase decât altele expuse în noule localități dela primul etaj în lungime de 50 metri. Intrarea liberă fără obligament de cumpărare! Expediare în provincie! Cetiți extrasul din prețurent de mai jos:

Desp. cu 50 fileri.

Fer de călcat, zurgălae, piua, mari bucăți de mobile, pat, dulapuri diferite garnituri de porțelan, ceas cu mecanism, tren, automobil, clown muzical, fer de călcat de nichel, pian cu 8 clape, carte ilustrată durabilă, carte de povești și anume: Robinson, Grün-Andersen, „Ifjusági tündérvilág”, jocuri sociale, peste 100 bucăți păpuși îmbrăcate, păpuși veritabile franceze de 22 cm. mărime, ciasornice de buzunar cu mecanism de tras, vetre de fier, garnitură de măturat, animale de tiniche, roată cu sonerie mecanică, săbil, puști, chipiuri, violini, mobile pentru camere, rechisite pentru bucătărie, soldați de fer, păpuși durabile de celuloid etc.

Desp. cu 90 fileri.

Cele mai noi jocuri sociale și cărți de povești, pat pentru păpușă, dulapuri cu 2 uși colorate, diferite noutăți mecanice, ceas cu mecanism de tras, tramvai electric cu conduct deasupra, automobil, vagoane de tren colorate, acrobat, clown și tot felul de animale, omnibus cu motor, vapoare, sbărnaitoare cu muzică, armă ideală de cameră cu tablă de țintă, trăsură cu vase, echipamente complete pentru soldați, baionetă cu curea de lac, vase de porțelan pen-

tru 6 persoane, miel cu voce, 6 buc. soldați durabili, cărți ilustrate și de povești, trăsură pentru păpuși cu roți de gumă, vase de tinichea pentru bucătărie, odaie de scaldă, fer de călcat cu cărbuni, piue, domino de os, păpuși mari de gumă, epure cu mecanism, clowni cu mecanism, tipografii de mână, Laterna-magică, mașini cu aburi pătrate ilustrate cu 12 pătrate, dulap de pietri p. zidiri, mașină de călcat, etc.

Desp. cu 180 fil.

Grajduri, băcăni, camere, mobile admirabile, tobe de piele mecanice cari cântă tango, animale cu mecanism galite cu piele naturală, miei mari cu voce, cavaleriști durabili și animale, menajerii, drumuri de fier cu mecanism cu linii de fier, totfelul de figuri, animale, mașini cu aburi, năi, dulapuri Richter de piatră, garnituri, firezuri mici, figuri tari de șach cu tablă, domino de os cu 45 pietri și a. m. articole.

Asortiment bogat de păpuși de piele, celuloid și îmbrăcate. Reparaturile la păpușile cumpărate la mine le execut gratis Asortiment colosal de decorații pentru pomul de Crăciun. Asortiment bogat de plăci duble pentru gramophon, per bucata dela 1 cor 80 fileri în sus.

TELEFON 8-66

Păpuși franceze mobile cu corp durabil

Mărime cm. 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 42, 46, 50, 54, 58, 64.

Prețuri: 35, 40, 45, 50, 60, 80, 90, 110 145 160 180 210 255.

Cai-dăinuși în orice mărime dela 2 cor. în sus.

5% RABAT

Noi nu promitem
publicului eventualități de lo-
terie, dar acordăm de fapt

5% RABAT

5%

rabat în luna Crăciunului mușterilor noștri; și astfel fiecare cine cum-
pără de 1 coroană și peste o coroană, — singur el se bucură de
==== folosul și favorul cumpărării. ====

Oferim

bogatul nostru magazin asortat cu totfelul de articole cosmetice și
de casă. — Cunoscutele noastre specialități de

TEA și RUM

cu prețuri foarte moderate!

Mirosuri
Ape de Colonia
Mirosuri pentru camere
Ape de păr
Vopseli de păr
Ace de păr

Crema pentru dinți
Parfumuri pentru dinți
Paste pentru dinți
Perii ” ”
Pieptene
Perii pentru cap

casete pentru manicuere, mirosuri și pieptene.

5% RABAT

VOJTEK és WEISZ
ARAD.

5% RABAT

Vo 1495